

“Det kan inte vara värt priset att riskera det underbara landskapet Dalarnas goda namn och rykte”

En textanalys av pressens rapportering av raggarnas midsommarfirande i Dalarna under 1970-talet

C-uppsats, 15 hp, HT 18
Författare: Oskar Engberg
Handledare: Heléne Lööw
Seminarieledare: Åke Sandström
Ventileringsdatum: 15 januari 2019

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	2
HISTORISK BAKGRUND	2
FORSKNINGSLÄGE	4
KÄLLMATERIAL OCH URVAL.....	5
METOD	5
TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	6
<i>Icke-händelser</i>	6
<i>Ungdomskulturer och moralpanik</i>	7
RAGGARNA I PRESSEN	9
DALARNA OCH DE FÖRSTA INVADERANDE RAGGARNA UNDER 1970-TALET	9
<i>Välkomna och ovälkomna gäster</i>	11
MOTÅTGÄRDER.....	12
<i>Den stora torrläggningen av Dalarna 1972</i>	12
<i>Raggarspecialkommandot 1975</i>	15
EN NY RETORIK KRING RAGGARNA	17
SLAGFÄLTET VID STORA BÄCKEN 1976.....	18
JAN GUILLOU DRAR UT TILL RAGGARNAS FÖRSVAR 1977.....	19
BARNFAMILJER FLYR RAGGARNA I REN PANIK 1978	21
SLUT MED RAGGARMIDSOMMARFIRANDEN	24
SÄTER, DRA LÄRDOM AV ORSA!.....	25
FRÅN FYLLERI, SLAGSMÅL OCH VANDALISM TILL FAMILJEFEST	26
SAMMANFATTNING OCH AVSLUTANDE DISKUSSION	28
KÄLL- OCH LIT'TERATURFÖRTECKNING	31
LIT'TERATUR.....	31

Inledning

Under 1970-talet var den s.k. raggarkulturen i fokus för debatten gällande ungdomsproblem. Det kunde handla om festande raggargång som deltog i upplopp, bråkade med andra gäng eller på något annat sätt störde den allmänna ordningen. Den mediala uppmärksamheten kring dessa händelser ökade märkbart under sommarmånaderna och nådde sin kulm vid midsommarhelgen. Under midsommarhelgen rapporterade pressen om skandalösa scener som utspelats under firandet. Dessa urspårade midsommarfiranden var enligt pressen ett resultat av en hejdlös konsumtion av alkohol. Ungdomar från hela Sverige åkte till olika festplatser på Västkusten, Öland och inte minst Dalarna. 1971 kunde man läsa i *Aftonbladet* att det inte fanns något landskap som var mer förknippat med midsommar än Dalarna och att det var dit man skulle åka om man verkligen ville fira. Men då skulle man också vara beredd på att det inte längre bara handlade om majstångsresningar och folkdans, utan också ett gränslöst fylleri. Aldrig höjs det så många spritflaskor mot törstiga munnar som det gör under midsommaraftonen. I spåren av detta fylleri förekom misshandel, stölder och fritagningsförsök av omhändertagna. Den grupp som sas ligga bakom dessa upptåg var raggarna.¹ Detta var första gången under 1970-talet som Dalarna drabbades av raggarnas härjningar, men historier om upproriska raggare som drabbade samman med polis var inget nytt i den svenska nyhetsrapporteringen.

1966 sände *Aktuellt* ett nyhetsreportage om raggarna och deras förhållande till polisen. Här berättar en äldre polisman att raggarna egentligen är hyggliga pojkar, fast när de är i grupp kan de försöka vara tuffa men att det i själva verket nog inte är något fel på dem. En annan polis medger att raggarna kan vara uppkäftiga och kalla polisen för ”snutjävel”, en annan tycker att raggarna är skrämiga. Från raggarnas håll erkänner en kvinna att raggarna inte är förtjusta i polisen, och att det ofta uppstår bråk mellan dem. Inslaget tar också upp ett bråk mellan polis och raggare som ägt rum vid ett midsommarfirande i Furuvik. Där ska en polis blivit svårt misshandlad av raggare. Bilderna från inslaget visar en sönderslagen polisbil och poliser med sabel som bär bort någon som förmodas vara en raggare. Raggarna har ingen egentlig förklaring till hur det hela har uppstått annat än att det är spritens fel och att det ofta sker när polisen kommer. Som vedergällning ska polisen stormat den plats där raggare campat och slagit sönder deras tält. Polisen ska även ha ljugit för raggarna att polismannen dött och han efterlämnat sig fru och två barn.²

Det är bland annat bilder som denna, polisen och raggarna i ett motsatspar, som kommer att undersökas i föreliggande uppsats. Denna undersökning kommer att granska hur pressen, både på ett lokalt och nationellt plan, rapporterar om dessa händelser och vilken bild de väljer att måla upp.

¹ ”Folkfest, fylleri?”, *Aftonbladet*, 1971-06-25.

² Sveriges Television, Raggare och poliser, nyhetsinslag från *Aktuellt* 18 augusti 1966, tillgänglig på SVT:s *Öppet Arkiv*, hämtad 2018-12-01.

Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att belysa och analysera bilden av raggare under midsommartider i Dalarna. Detta genom att undersöka hur dags- och kvällstidningar framställer *raggaren* i händelser som fick stort medialt utrymme före, under och efter midsommarhelgen. Studiet av mediernas bild kommer att genomföras med dels en teori om *icke-händelser* och dels genom en teori om hur *moralpanik* uppstår. Förhoppningen är att genom denna studie avtäcka vilka företeelser inom raggarkulturen som kom att figurera i pressen och påverka olika beslutsfattande instanser i samhället.

Huvudfrågeställningen i uppsatsen lyder:

- Hur skildras raggarna och deras midsommarfirande i Dalarna under 1970-talet i den lokala respektive i den nationella pressen?

Denna fråga bryts ned i två mindre frågeställningar:

- Hur såg den lokala debatten ut? Vem fick komma till tals?
- Vilka förebyggande åtgärder gällande raggjarproblematiken rapporterade pressen om under 1970-talet?

Historisk bakgrund

1962 uttalade sig socialborgarrådet Inga Thorsson i TV om den nya raggarkulturen. Hon menade att de stora grupperna av bilåkande ungdomar, raggarna, har varit i rampljuset i den offentliga debatten. Problemet med raggarna, säger Thorsson, är att de sluter sig samman i grupper som ofta är negativt inställda mot både omvärlden och samhället. Hon menar att det måste skapas kontaktytor som kan bryta barriärerna mellan raggarna och det övriga samhället för att komma åt och åtgärda de problem som finns inom dessa grupper. Det problematiska med dessa grupper är enligt Thorsson alkoholkonsumtionen och något som hon kallar för ett "flickproblem".³ Samma år släpptes den s.k. "stora raggjarutredningen" där man försökte fastslå vilka dessa raggare egentligen var. I utredningen definierades en raggare enligt följande: unga bilister med olika gemensamma kännetecken i utrustning och uppträdande och att det i pressen först började använda ordet i slutet av 1950-talet. Ett exempel från när pressen började rapportera om raggarna är från en löpsedel i *Expressen* den 2 augusti 1958: "Sex i raggjarbil togs av polisen, blev så nervösa att de åkte ned i diket"⁴. Det handlar om att en polisbil från Stockholm fått syn på männens raggjarbil och tyckt att den verkat underlig då ena dörren inte gick att stänga. I utredningen fortsätter man att beskriva de olika karakteristiska dragen för raggarna och det fastställs att det från början handlade om ungdomar som åkte runt i stora amerikanska bilar. Ofta var dessa bilar bemålade och

³ Berglind 2005, s. 3.

⁴ Berglind 2005, ss. 35–37.

utsmyckade på ett iögonfallande sätt. Raggarna höll till i stora grupper efter framförallt Sveavägen i Stockholms centrum samt på olika konditorier i huvudstadens utkanter. En del av raggarna var sammanslutna i olika klubbar med mer eller mindre fantasifulla namn.⁵

I boken *Raggare* beskriver Stig Berglind raggarna, deras livsstil och framväxt. Berglind var själv med och en del av raggarkulturens utvecklande under 1950-talet. Enligt honom så var en av utgångspunkterna för hela raggarkulturens framväxt andra världskriget, och det faktum att Sverige inte deltog. Detta möjliggjorde en stor import av amerikanska bilar till Sverige under framförallt 1950-talet, där uttrycket var ”kommer fred – kommer Ford”. Berglind skriver att det såklart också fanns svenska bilar, men en Volvo var inget för den unga efterkrigsgenerationen som istället ville ha mer, och mer i detta sammanhang var amerikanska bilar. Men det var inte den enda faktorn - enligt raggarkulturens regler gick det inte att lyssna på Elvis i en ”gammal djungeltrumma från Trollhättan”, d.v.s. en Saab.⁶ Berglind menar att bilen både blev en statussymbol samtidigt som det snabbt och smidigt gick att ta sig runt mellan olika mötesplatser, en slags biljett till en större värld. Enligt Berglind var optimismen gränslös, behoven enorma, plånböckerna fyllda samt Elvis och James Dean som förebilder. Det var det som var tidsandan, det var därför raggargång plötsligt började synas på gator och torg samtidigt som allmänheten bestört undrade vad det var som egentligen pågick.⁷

Om vi ska titta på ungdomskulturers framväxt på ett bredare plan och sätta in det i en historisk kontext kommer Erling Bjurström och Johan Fornäs text om ungdomskulturer i Sverige väl till pass. De menar att ungdomstiden är en tid av intensiv socialisation. Människor formas och utvecklas hela livet som svar på och med syfte att möta olika förändrade sociala förhållanden. Ordet ungdomskultur introduceras i det svenska språkbruket efter andra världskriget. Författarna menar att ungdomskultur kan uppfattas som en aspekt av alla ungdomars livsformer som har med symbolförmedlad kommunikation att göra.⁸ Likt Berglind så skriver också Bjurström och Fornäs att det växer fram en ny ungdomskultur efter andra världskriget. Författarna menar att de som hade sina tonår på 1950-talet var de första som kunde åtnjuta folkhemmets nya välstånd som hade skapats på den stabila ekonomiska tillväxtens grunder. Ungdomar fick nu mer fritid och pengar att röra sig med. Fler ungdomar hade tillgång till ett eget rum i föräldrahemmet vilket möjliggjorde ett utvecklande av ett självständigt ungdomsliv och det uppstod också här ett nytt historiskt fenomen: en tilltagande grupp unga människor i egna hushåll som bodde relativt länge ensamma eller i samboförhållanden, utan att höra till föräldrars hushåll eller bilda en ny fast barnfamilj. I och med det nya välfärdssamhället så ökade intresset för ungdomen, både från varuproducenternas och från de statliga och kommunala myndigheternas sida. Med dessa sociala förändringar så skapades även

⁵ Berglind 2005, s. 36.

⁶ Berglind 2005, s. 28.

⁷ Berglind 2005, ss. 31–33.

⁸ Bjurström & Fornäs 1988, ss. 434, 435.

nya stilar och subkulturer bland framförallt arbetar- och medelklassungdomar. Klassgränserna var alltjämt tydligt markerade i de olika grupperingarnas stilar, som författarna menar också är ett tydligt tecken på reaktioner på samhällsförändringar. Arbetarklassungdomarnas subkulturer kom att kretsa kring antingen bilen eller motorcykeln. Hos den bilintresserade ungdomen, raggarna, kan man både se ett bejakande som ett avståndstagande från moderniseringen. Raggarnas utnyttjande av bilen som ett stiluttryck reflekterade en socialt uppåtgående ambition inom välfärdssamhällets ”nya” arbetarklass. Samtidigt hade raggarna tydligt dragna könsgränser, med en typiskt ”maskulin” och hård mansstil och en provokativt sexualiserad och underordnad kvinnoroll som då uttrycker ett avståndstagande och förnekande av andra sidor av moderniseringen.⁹

Forskningsläge

Ester Pollack har i sin avhandling *Medier och brott* undersökt några raggarplopp som ägde rum 1975. Efter sin undersökning om hur pressen rapporterade om händelserna kommer hon fram till att skildringen innehåller ett antal variabler som pekar mot att det rådde en viss typ av moralpanik kring raggjarproblemet. Hon menar att det finns både stereotypa och överdrivna beskrivningar där den ”goda” polisen (som förhindrar upplopp, som inte brukar våld men utsätts för våld) ställs i kontrast mot de ”onda” raggarna (som istället älskar våld, skadar oskyldiga människor och ses som ett plundringståg som invaderar stad efter stad) och där ett flertal aktörer kräver åtgärder (raggarledare kräver lokaler, poliser som kräver mer resurser, riksdagsmän som kräver att statsministern ska göra något åt problemet). Pollack menar att det väcks en form av kontrollkultur och att fenomenet i sig eskalerar. Hon ställer sig frågan huruvida detta var en missrepresentation av ett socialt problem eller om det var ett faktiskt problem. I hennes undersökning ges det inga svar på frågan, hon menar att för att göra en sådan studie krävs en närstudie av händelseförlopp och olika slags dokumentation krävs. Hon ger förslag om en större frågeställning som kan behandla ”raggarproblem” år 1975.¹⁰ Denna uppsats kan delvis fylla den forskningslucka som Pollack menar finns gällande raggjarproblemet och hur det skildrades. Detta trots att studien inte enbart kommer centreras kring det ovan nämnda året.

Om raggarnas midsommarfirande just i Dalarna har det inte skrivits något om, däremot har det skrivits om midsommarfiranden under 1970-talet på Öland. Bland annat har Johannes Knutsson skrivit rapporten *Midsommarfirandet på Öland: en studie i konsten att förebygga kollektiv oordning*. Denna rapport har haft som syfte att ta fram effektutvärderingar för den myndighetsanknutna polisforskningen, fokus har varit att undersöka polisens olika åtgärders effektivitet.¹¹

⁹ Bjurström & Fornäs 1988, ss. 434, 435.

¹⁰ Pollack 2001, ss. 224–225.

¹¹ Knutsson 2010, s. 16.

Källmaterial och urval

Det valda källmaterialet består av både morgon- och kvällstidningar. När den nationella pressen undersökts har tidningarna *Aftonbladet*, *Expressen*, *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet* och vid ett tillfälle *Göteborgs-Tidningen* studerats. Valet av tidningar har inte baserats på exempelvis tidningarnas politiska beteckningar, utan valet har främst utgått ifrån om raggare omnämns i samband med midsommarrapporteringen i tidningarna. I uppsatsens undersökande delar förekommer det dock artiklar som vid en första anblick inte nödvändigtvis har med raggarnas midsommarfirande i Dalarna att göra. Dessa artiklar används och undersöks för att sätta in läsaren i en kontextuell förståelse över huruvida synen på raggarna förändras, normalt som en inledning till respektive kapitel. Oftast handlar dessa artiklar om raggargång från Stockholmsområdet – dessa gäng ska visa sig i uppsatsens undersökande delar ha en betydande roll i midsommarrapportering ifrån Dalarna. Det var ofta Stockholmsraggarna som utmålades som de värsta förövarna i rapporteringen om upprörande händelser i samband med midsommarfirandet. När det gäller den regionala pressen har artiklar främst hämtats från *Dala Demokraten*, vilken täcker nyheter från hela länet. Men det förekommer även artiklar från *Mora Tidning* och *Nya Ludvika Tidning*. *Mora Tidning* är den lokaltidning som täcker stora delar av Siljansbygden, området där midsommarfirandet var som störst under stora delar 1970-talet. *Nya Ludvika Tidning* har endast analyserats vid ett tillfälle. Detta för att tidningen täcker det område vilken en särskild händelse utspelade sig på under midsommarfirandet 1976.

Från denna kartläggning av källmaterialet har enskilda händelser vid specifika platser studerats mer i detalj. Detta för att det var dessa händelser fick en betydande uppmärksamhet regionalt såväl som nationellt. Vid dessa händelser rör det sig ofta om stora mängder raggare som på betett sig på ett synnerligen uppseendeväckande sätt och därför fått en stor plats i tidningarna. Uppsatsen följer en kronologisk ordning, men är indelad i tre tematiska kapitel.

Metod

Vad gäller de artiklar som kommer från kvällspressen gjordes initiala sökningar i Kungliga bibliotekets databas för svenska dagstidningar. I databasen finns *Svenska Dagbladet*, *Expressen*, *Dagens Nyheter* och *Aftonbladet* fullständigt digitaliserade. Där användes sökord som ”raggare”, ”raggarupplopp”, ”bilburen ungdom” och ”Dalarna”. Detta gjorde att det gick att få en snabb överblick över vilka händelser i Dalarna under midsommarfirandet som fick stor nationell uppmärksamhet. Söktjänsten skulle visa sig vara ofullständig då många artiklar som innehöll de valda sökorden ändå föll bort. Detta resulterade i att jag studerat samtliga artiklar i de ovan nämnda tidningarna runt midsommarhelgerna under 1970-talet. Ur denna process gick det att skönja vilka händelser i Dalarna under midsommarhelgen som fått nationell uppmärksamhet. Efter denna

gallring kunde jag fokusera vart jag skulle leta i de lokala tidningarna som alla finns på mikrofilm på biblioteket Carolina Rediviva.

Från artiklarna har en kvalitativ innehållsanalys gjorts och där har analysverktyget gestaltningsteori, eller framing analys, använts. Marie Cronqvist använder sig av denna analys när hon studerat en utrymningsövning i kalla krigets Stockholm. Här skriver hon att iscensättningen, gestaltningen eller framing är en process där en nyhetsproducent definierar eller konstruerar en nyhetshändelse på ett speciellt sätt. Denna iscensättning är ett val av hur nyhetsproducenten väljer att lyfta fram vissa aspekter av en upplevd verklighet och låta denna framträda mer tydligt än andra. Nyhetshändelsen sätts in i ett sammanhang eller i en inramning. Inom denna process så lyfts ofta komplicerade element och kritiska röster bort. Efter denna gallring kvarstår en berättelse som på ett eller annat sätt kan anknyta till redan givna föreställningar om samhället. En iscensättning blir då en tolkning som medvetet eller omedvetet styr verklighetsbeskrivningen.¹²

Teoretiska utgångspunkter

Icke-händelser

I avhandlingen *Bilden av den "hotfulla ungdomen": om ungdomsproblem och fastställandet och upprätthållandet av samhällets moraliska gränser* använder sig Lars B. Ohlsson av ett analytiskt verktyg han kallar för *icke-händelse*. Han menar att gäng- och ungdomssamlingar vid exempelvis fotbollsmatcher eller på festivaler alltid betraktas av myndigheter och massmedia som tänkbara problemarenor. Men om det förväntade inte inträffar; att så många ungdomar på ett ställe leder till kravaller och våldsamheter utan bara marginella problem, inträder som regel istället en normaliseringsprocess, vilket innebär att majoriteten av ungdomarna beskrivs som hygglig och bra men att det alltid finns en svans av bråkmakare som är beredda ge vanliga ungdomar dåligt rykte. Det som händer när de tänkta problemet inte inträffar är att massmedia och kontrollsystemet med hjälp av sociala konstruktioner försöker uppfylla de förväntningar och rädslor som finns.

Icke-händelser hjälper till att överbrygga diskrepansen mellan verklighet och skapade förmodanden. Detta sker genom att förväntningarna bekräftas samtidigt som man reserverar sig mot dem. Genom detta dramatiseras t.ex. ett överfall mot en butiksägare: "Något vapen har inte setts men polisen utesluter inte att vapen fanns". En ofta använd teknik för att dramatisera en händelse när det inte går att belägga några negativa och dramatiska samband är att tala om att det inte finns något samband. På så vis kan man dramatisera en händelse ytterligare: "Det finns inget som tyder på att mordet skedde i missbrukarkretsar. Ingen av de mördade är tidigare kriminellt belastade inte heller ska de vara kända i missbrukarkretsar".

¹² Cronqvist 2008, s. 453.

Olsson menar att icke-händelser byggs upp av spekulationer grundade på tidigare erfarenheter och fördomar. Genom att spela på det som är motsägelsefullt håller massmedia och andra intressenter hela tiden spänningen och förväntningarna vid liv.¹³

Ungdomskulturer och moralpanik

Olika ungdomskulturer som jazz, rave, punk och flower power har alla något gemensamt. När alla de olika ungdomskulturerna etablerades så skapades det en moralpanik därför att de ansågs farliga, olämpliga, oanständiga och avskyvärda ur vuxnas perspektiv. Lalander menar att denna moralpanik uppstår därför att kulturen bryter mot de vuxnas/etablerades bild av hur samhället bör vara. Erling Bjurström skriver i *Högt och lågt* om hur jazzen under 1920- och 30-talen sågs som farlig och omoralisk. I slutet av 1970-talet utmålades punken som en samhällsfara. Det som gjorde att punkstilen ansågs vara farlig var därför den ifrågasatte mycket av de regler som var etablerade i svenskt kulturliv i fråga om renlighet, drogkonsumtion, klädstil etc. Punkarnas stil motsvarade inte alls hur de vuxna etablerade ansåg hur man skulle leva sina liv. Därför blev punkarna också hårt kritiserade av etablissemangen och stämplades som en farlig stil. Samma öde skulle även skateboardstilen möta i början 1980-talet. De två olika kulturerna ansågs vara direkta inkörsportar till narkotikamissbruk, fast det enda de gjort sig skyldiga till vara att de var nya och i den meningen okända för etablissemangets företrädare.¹⁴

På 1990-talet gjorde raven inträde på den svenska scenen. I många tidningsartiklar var raven närmast alltid ihopkopplat med drogen ecstasy. Rubrikerna i kvällstidningarna löd: ”Nu har den nya ungdomskulturen skördat sitt första offer”, ”Ungdomar sitter och skakar i rullstolar”. Man framställde raven som en farlig stil som, om man inte gjorde något åt den, skulle leda till förfall. Etnologen Elisabeth Tegner har istället beskrivit kulturen som en med kreativa och innovativa inslag. Hon ser dansen i rave som mer jämlik än vid exempelvis traditionell diskoteksdans. Diskoteksdansen är mer parinriktad, medan ravedansen är mer kollektiv till sin karaktär. Trots dessa innebörder i kulturen målar media och myndigheter upp en bild som ensidigt betonar ”rave” som en slags samhällsfara. Ungdomskulturforskaren Stanley Cohen kallar den ovan nämnda reaktionen från det etablerade samhällets förespråkare för moralpanik.¹⁵

I tidigare nämnda avhandling av Ohlsson så beskriver han också hur forskningen och teorierna om moralpanik utvecklats. Ohlsson skriver att enligt Cohen (1972), Hall, m.fl. (1978) och Goode och Yehuda (1994) uppstår moralpanik som en social reaktion på ett fenomen som antingen hotar vissa individer och grupper positioner, intressen och värderingar. Stanley Cohens studie från 1972 behandlar samhällets reaktion på motsättningarna mellan ungdomsgängen *Mods* och *Rockers* vid

¹³ Olsson 1997, ss. 41, 42.

¹⁴ Lalander & Johansson 2002, ss. 39–41.

¹⁵ Lalander & Johansson 2002, ss. 39–41.

badorter i södra Storbritannien. Han studerar hur denna konflikt med hjälp av medier och olika intressegrupper fick oväntade konsekvenser för det brittiska samhället. Cohen jämförde medias beskrivning av ungdomarnas framfart med faktiskt inträffade händelser och fann att de anklagelserna mot dem, bl.a. att de skulle vara känslokalla, våldsamma och att de förstörde andras egendom, inte stämde. Ungdomarna framställdes som *folkdevils* i massmedia och reportage som förde samman formlösa grupper av ungdomar till ett konspiratoriskt kollektiv var vanliga. Cohen fann att paniken som infann sig över ungdomarna var en produkt som innehöll den dramaturgi som behövs för att producera det som egentligen är ganska oskyldigt till ett samhällsproblem. Resultatet av denna moralpanik kom att bestå i diskriminerande anklagelser och en överreaktion både nationellt och i lokalsamhället.

Moralpanik kännetecknas enligt Cohen av: (1) En stor oro där några grupper framställs som ansvariga för hotet. (2) En delad och utbredd föreställning om faran. (3) Orimlig proportion mellan graden av oro och faktiskt inträffade händelser. (4) Snabb förändring, moralpanik både uppstår och försvinner snabbt. Moralpaniken kan dock vara återkommande med jämna mellanrum där den är förknippat med särskilda företeelser.

Sammanfattningsvis så infinner sig sällan någon moralpanik så länge samhällets moraliska regler och normer är tydliga och efterföljs. Det är först när gränserna blir otydliga och normerna förändras som sannolikheten ökar för att en moralpanik ska bryta ut.¹⁶

¹⁶ Olsson 1997, ss. 42–44.

Raggarna i pressen

Under sommarmånaderna 1970 var det många ungdomar som tog sig till Bohusläns många campingar. Många av campingägarna höll regelrätta förhör med ungdomarna när de kom för att semestra, där de frågades om hur de hade tänkt uppträda, om de hade tänkt att ”hålla igång” och hur länge de tänkt stanna. Därefter gjorde campingägarna en bedömning om ungdomarna var välkomna eller inte. På en campingplats i Lysekil var det totalförbud för raggare att komma in på campingen. Detta uppdelningssystem menar campingägarna är till för att förebygga bråk. Men denna särbehandling och kategorisering upplevdes som väldigt otrevligt av en del av campinggästerna.¹⁷ Tidigare samma år kommer rapporter in om att kvinna ska ha kidnappats av fem våldsmän i en bil när hon var ute och rastade sin hund. Det enda signalementet som *Expressen* avger är att bilen är av ”ruggarmodell”.¹⁸ Den åttonde juni lyder *Expressens* löpsedel ”Raggarterror!” – det rör sig om ett raggarpupplopp i centrala Stockholm som resulterat i att raggare ska ha kastat sten mot polisen, plundrat affärer, rånat människor och i allmänhet ha vandaliserat i mer än fem timmar i ett Stockholm som praktiskt taget var utan polis.¹⁹ Några dagar senare i *Expressen* hittar man insändare som undrar varför inte polisen använder hårdare tag mot raggarna, så som vattenkanoner och spikmattor. Eller varför inte militären. Insändaren är orolig för att det ska behöva bli inbördeskrig innan åtgärder sätts in mot raggarnas härjningar. Tips till förbättring är att höja polislönerna och större befogenheter för att försvara sig själva och medborgarna mot dessa gangstergång som får terrorisera hur som helst.²⁰ Detta är några artiklar som beskriver pressens bild av raggarkulturen året innan det första midsommarfirandet som undersöks i denna uppsats. Det var först 1971 som raggarnas härjningar i Dalarna fick nationell uppmärksamhet. Det var då Dalarna ”invaderades” av raggarna och denna invasion skulle upprepas i princip vid varje midsommar under 1970-talet.

Dalarna och de första invaderande raggarna under 1970-talet

Vill man fira en hederlig midsommar i den typiskt svenska sommaridyllen ska man ta sig till Dalarna, det skriver i alla fall *Aftonbladet* om det svenska midsommarfirandet 1971. Men nu kan *Aftonbladet* rapportera att något illavarslande letat sig till Dalarnas midsommarfirande. Något som stör det traditionella firandet av folkdans, spelmän och majsstångsresningar. Det rör sig om den stora midsommarfirande publiken, som bara i Rättvik bestod av 90 000 personer, och deras hejdlösa supande. Dalarna tycks ha blivit dränkt i sprit och i spritens spår lämnas redogörelser om

¹⁷ ”Regelrätta förhör av campinggäster”, *Göteborgs-Tidningen*, 1970-07-05.

¹⁸ ”Kvinna kidnappades av fem våldsmän i bil”, *Expressen*, 1970-03-25.

¹⁹ ”Raggarterror!”, *Expressen*, 1970-06-08.

²⁰ ”Raggarpöbelns härjningar”, *Expressen*, 1970-06-11.

stöld, misshandel, rattfylleri och fritagningsförsök av personer som blivit omhändertagna av polis. Av denna skara som letat sig till Rättvik är det raggarna som betett sig värst av alla, det blev inte en lätt uppgift för den 40 man starka polisstyrkan som skulle upprätthålla ordningen. Hade polisen haft de rätta resurserna hade de varit i stånd att omhänderta 1000-tals personer, men den underbemannade styrkan hade enbart plats för 100 fyllerister i Rättviksarresten.²¹

Polis och raggare drabbade samman på riksvägen genom Leksand när raggarna försökte frita några kamrater. Drygt 50 raggare, främst från Stockholm, försökte på midsommarafton storma Leksands polisstation för att frita några gripna kamrater. Ett 25-tal poliser mötte raggarna på riksvägen genom Leksand och efter ett vilt tumult kunde poliserna driva tillbaka de anstormande.²²

Leksand, beläget två mil söder om Rättvik, har också fått sin beskärda del av raggarna. I både *Expressen* och *Dagens Nyheter* får polisen själva komma till tals angående händelserna. Från polisiärt håll uttrycks det ett missnöje över att Leksandspolisen inte fått någon förstärkning över helgen och att det beror på "Stockholm" som varje år skär ned på manskapet. Förste polisassistent Bertil Lundquist erinrade sig om en tid, 1940-talet, då inte raggjarproblematiken fanns så utgjordes Leksandspolisen av 35 man – 1971 års midsommarfirande fanns det endast 26 poliser i tjänst i Leksand. Förutom raggarnas försök till stormning av polisstation ska andra raggjarbråk också ha skett. Bland annat ska en "flicka"²³ i 20-års åldern misshandlats så svårt av raggare att hon kan få framtida men. Raggarna ska också ha skurit av allt hennes hår på ena sidan av huvudet med en kniv. Förste polisassistent Lundquist menade att det utvecklats till ett ställningskrig mellan raggarna och ordningsmakten där polisen får jobba upp till 18 timmar långa skift för att ta hand om den värsta oordningen.

Under midsommardagen fick dock Dalapolisen sin första "glädjande" nyhet – ett raggargång ska ha stulit 60 liter mjölk från ett bageri i Rättvik och detta var något som lugnade polisen: "När raggarna börjar dricka mjölk kan vi andas ut".²⁴ Retoriken kring raggarna och deras midsommarfirande är anmärkningsvärd. Ingenstans i artiklarna beskrivs raggarna på något annat sätt än som just "raggare", "raggare från Stockholm" eller som "de invaderande raggarna". Det tycks vara en hop av människor som i fyllans tecken lever gränslöst och ställer sig utanför lagen där de tar sig rätten att försöka storma en polisstation. *Aftonbladets* rapportering om midsommar är en uppdelning av den nationalistiska idyllen som möter den samtida ungdomsproblematik. I *Expressen* och *Dagens Nyheter* så uttalar man sig i klartext om det motsatsförhållandet som polisen och raggarna nu står inför. Allra tydligast blir denna motpolsrapportering när man närmar sig den lokala pressens skildring av midsommarfirandet.

²¹ "Folkfest, fylleri!", *Aftonbladet*, 1971-06-27

²² "Raggare anföll polisstation i Leksand", *Dagens Nyheter*, 1971-06-27.

²³ "Raggare stormade polisstation", *Expressen*, 1971-06-27.

²⁴ "Raggare stormade polisstation", *Expressen*, 1971-06-27.

Välkomna och ovälkomna gäster

Mora Tidning beskriver Rättvik som centrumet för midsommarfirandet i Sverige, men att staden nu har möjlighet att även bli känd ute i Europa. Det rör sig om att det kommit en mängd utlänningar på besök, bl.a. 500 tyskar. Tyskarna har fått vara med om majstångsresning, midsommarfirande på Rättviks gammelgård och även gjort en kvällstur på Siljan med Gustav Vasa.²⁵ Tyskarna fick också uppleva en annan form av midsommarfirande:

På natten återvände de tyska gästerna till sitt land igen, säkert överfyllda av intryck från den svenska midsommaren. Helt säkert var det övervägande positiva upplevelser men de fick också se en negativ sida.

Det var raggarna som kommit i tusental. De skrånade och öldrickande ungdomarna var ett mycket otrevligt inslag i midsommarbilden. Gammalt rättviksfolk vågade faktiskt inte gå ut!²⁶

Här blir själva iscensättningen av vad som är ett önskvärt midsommarfirande väldigt tydligt. Det verkar som att de tyska gästerna har fått tagit del av ett idealt midsommarfirande vad gäller Dalarnas historia och seder tills den punkt då de mött de invaderande raggarna. Men det verkar även som om raggarna inte enbart förstör själva firandet, utan de förstör även för turismen som kan gagna staden. Turismen som här spås kunna utvecklas till långt större än de 500 tyskar som kommit denna midsommar.

I *Mora Tidning* kan man dock läsa att raggarna höll till på de avsedda campingplatserna och festplatserna, medan det på platser som Rättviks gammelgård var frid och fröjd, där njöt folk av spelmansmusik, folkdansuppvisning och majstångsresning. Dit kom aldrig några raggare, trots publikrekordet.²⁷ En relevant fråga att ställa sig är om skrånande, öldrickande raggarungdomar är en tillräcklig hotbild för att gammalt rättviksfolk så till den grad att de inte vågar sig ut. Detta ligger i linje med vad Lalander påtalar när han skriver om ungdomskulturer och hur de anses farliga, olämpliga och avskyvärda ur *vuxnas* perspektiv. Lalander resonemang handlade delvis om punkarnas renlighet, drogkonsumtion och klädstil²⁸, men den skulle likaväl kunna appliceras här på raggarnas bilar, alkoholkonsumtion och skrånande. Det är en liknande form av vad både Stanley och Lalander kallar för moralpanik.

I efterdyningarna av midsommar så publiceras en insändare i *Expressen* som vill anspela på Dalarna och äldre tider. Här är den anonyma skribenten oroad över den samhällsutveckling som följer raggarna och om dessa har gått och blivit en maktfaktor i samhället som myndigheterna ej rår över. Insändaren ställer sig frågan om dessa ”gangsters” verkligen ska få fortsätta med sina upptåg som det som skedde under midsommarfirandet i Dalarna. Om så är fallet så önskar skribenten att dalaungdomen, liksom deras förfäder under Gustav Vasas tid gör uppror och frälser

²⁵ ”Trafikkaos och raggarupptåg – gamla rättviksbor vändades”, *Mora Tidning*, 1971-06-28

²⁶ ”Trafikkaos och raggarupptåg – gamla rättviksbor vändades”, *Mora Tidning*, 1971-06-28

²⁷ ”Trafikkaos och raggarupptåg – gamla rättviksbor vändades”, *Mora Tidning*, 1971-06-28

²⁸ Lalander & Johansson 2002, ss. 39–41.

befolkningen från raggarna.²⁹ Samtidigt som frågan hur farligt det är med skrämmande raggare i Rättvik, så skedde det enligt polisen också en rad allvarliga händelser. Inte minst fritagningsförsöken och de fall av misshandel i Leksand som var relaterat till raggarna. Därför är det svårt att sätta gränsen för vad som egentligen är en moralpanik och vad som faktiskt kan tolkas som ett reellt problem. Det som är problematiskt är just det att det är raggarna som grupp som aldrig definieras. Det finns ingen egentlig tydlig gränsdragning mellan fulla ungdomar och fulla raggare, alla som gör något olovligt under midsommarfirandet tycks bli stämplade som raggare. I pressens midsommarrapportering ges det heller inget utrymme för att förstå vem som är raggare. Det blir ett kollektiverande av alla ungdomar som firar midsommar i Dalarna, både de som sköter sig och de som ställer till problem. Den enda tydliga differentieringen i pressens rapportering är när offren beskrivs och i det här fallet rör det sig om en kvinna i 20-årsåldern som *Expressen* väljer att kalla ”flicka”. Om detta rör sig om tidens språkbruk eller om det är ett försök av *Expressen* att framställa kvinnan som värnlös är svårt att säga. Tidningen rapporterar ingenting om hur händelseförloppet såg ut, utan enbart att raggare gett sig på *flickan*.

Motåtgärder

Raggarnas midsommarfirande 1971 tycks enligt tidningarna inte varit uppskattat från något håll. Därför stod myndigheterna inför frågan om hur de skulle kunna lösa detta problem. Den första motåtgärden för ett lugnare midsommar i Dalarna stod klart inför följande års midsommarfirande.

Den stora torrläggningen av Dalarna 1972

I början av april 1972 uttalade sig Dalarnas Länspolischef Blomér och påtalar att de som ställde till med den värsta oredan under midsommarhelgen var raggarna som ska ha missbrukat sprit och mellanöl. Denna midsommar lovar han att polisen ska se till att det inte ska bli alltför bråkigt då de fått stora polisiära förstärkningar – 20 polisbefäl (fem fler än begärt), 126 poliskonstaplar (92 färre än begärt), 26 kriminalkonstaplar (två fler än begärt), 20 hundar, åtta polishästar (ej begärda) samt två polishelikoptrar á åtta man.

Denna förstärkning till de polisiära enheterna i Dalarna var inte den enda åtgärden som vidtogs för att motverka ett urspårat midsommarfirande. Torsdagen innan midsommarhelgen så hölls alla sju av Dalarnas systembolag stängda, samt så plockade man ned all mellanöl från Dalarnas alla livsmedelsbutikers hyllor.³⁰ Det skulle enligt *Expressen* bli ”den torraste dagen i mannaminnet”.³¹ Dagen innan midsommarhelgen 1971 så sålde alla systembolagen i Dalarna alkohol för en summa

²⁹ ”För raggarnas raseri”, *Expressen*, 1971-07-06.

³⁰ ”Polischef fruktar Dalamidsommar”, *Dagens Nyheter*, 1972-04-06.

³¹ ”Torr torsdag i Dalarna”, *Expressen*, 1972-06-20.

av 1,2 miljoner kronor, vilket motsvarade 30 000 helflaskor sprit. De som utfärdade alkoholförbudet trodde att det skulle ha en positiv effekt på midsommarfirandet, men det fanns också de som misstänkte att denna åtgärd skulle få motsatt effekt. Tvivlarna menade att de bilburna midsommarfirarna skulle fylla sina bagageutrymmen med mer alkohol än vad de hade konsumerat om systembolaget varit öppet: ”Nedlastade raggårk står som surfingbräddor på asfalten in över Dalagränsen”.³² Trots förstärkningarna och spritförbudet förutspådde polisen att de skulle ha fullt upp ändå. Det föregående året ska raggare ha hotat med att bränna ned Rättvik nästkommande sommar. Polisen ska också ha fått in tips om att raggare i större städer uppmanat andra raggare att åka just till Rättvik under midsommarhelgen.³³ Enligt de två artiklarna tycks både spritförbudet och de polisiära förstärkningarna vara riktade främst mot raggarna och inte för att stävja ett allmänt spritmissbruk som leder till ett oönskat midsommarfirande. Dessa två radikala åtgärder verkade emellertid inte stilla den oro som hystes för att fjolårets firande skulle upprepa sig. Den grupp som var emot spritförbudet menade att det skulle få en motsatt effekt. Polisen var inte heller säkra på att denna åtgärd skulle vara tillräcklig - oavsett åtgärd verkade den annalkande raggarmäns ostoppbar.

Förutsägelse om en raggarinvasion skulle dock visa sig vara felaktiga. Efter midsommarhelgen 1972 kunde polisen i Dalarna konstatera att det varit ett lugnt midsommarfirande. I *Dagens Nyheter* skrevs det att denna förbättring kunde spåras som en följd av sprit- och mellanölsförbudet. En annan faktor till det lugna firandet kan också ha berott på det dåliga vädret. Bernt Lindqvist, som hade befälet över polisstyrkan i Rättvik, menade att detta firande var det absolut lugnaste på 25 år. Som ovan nämnt hade polisen fått in rapporter om att raggargång från Stockholm skulle hämnas för polisagerandet det tidigare året då en raggare blivit omhändertagen för fylleri. Några hämndaktioner från raggarnas håll förekom aldrig. Utöver den polisiära förstärkningen i Rättvik hade även fritidsnämnden anordnat olika avstängningar och engagerat vaktstyrkor för att hjälpa polisen att upprätthålla ordningen i Rättvik.³⁴ I *Svenska Dagbladet* blir Danne Rapp hos leksandspolisen intervjuad. Enligt honom hade polisen förberett sig på de rykten om att en invaderande raggarmäns skulle komma och slå läger runt Siljan och runt dess stränder. Till Leksand kom det förvisso raggare men till Rapps glädje var det ett förhållandevis städat klientel. Tretton fyllerister, om det var raggare framgår inte, var det enda som gav den förstärkta polisstyrkan arbete. Mannen som lett hela länets polisinsatser, kommissarie Alf Oskarsson, instämmer om att 1972 års midsommarfirande var en klar förbättring. Huruvida detta berodde på alkoholförbudet kunde han inte svara på, men vad som var säkert enligt Oskarsson var att det var märkbart mindre ölburkar i omlopp midsommarhelgen 1972.³⁵ Lättnadens suck verkar

³² ”Torr torsdag i Dalarna”, *Expressen*, 1972-06-20.

³³ ”Torr torsdag i Dalarna”, *Expressen*, 1972-06-20.

³⁴ ”Polisen om midsommaren: Som en vanlig lördagskväll”, *Dagens Nyheter*, 1972-06-25.

³⁵ ”Svettigt för folkdansarna i huttrande midsommarfirande”, *Svenska Dagbladet*, 1972-06-25.

ha dragits av ordningsmakten när man summerade helgen. Trots att det inte uppkommit några konflikter mellan polis och raggare så är ändå raggarna närvarande i rapportering av midsommarfirandet, som om det var ren tur att det var städade raggare som kom på besök. Olsson resonemang om icke-händelser, där han menade att massmedia och kontrollsystemet försöker uppfylla de förväntningar och rädslor som finns inför en potentiell problemarena finns likaså här. Trots att ingenting hänt påtalas upprepade gånger tänkta aktioner från raggarnas håll.

Dala Demokraten instämde också i kören som ansåg att det lugna midsommarfirandet berodde på sprit- och mellanölsförbudet och det dåliga vädret.³⁶ Men skribenten Leif Hjalmarsson, med en egen kolumn i midsommarrapportering, menade att hela midsommarfirandet också hade en baksida, som ingen tycktes bry sig om. Han skriver att om 1972 års midsommarfirande var lugnt med hjälp av torrläggningen så måste tidigare år ha varit fullkomligt vedervärdiga. Han finner det beklagligt med allt väsen och fylla som utspelats i Rättvik. Beklagligt är också den service som länsstyrelsen erbjuder omhändertagna fyllon: att de har möjlighet att bli tillbakaskjutade av polis till den plats där de först blev omhändertagna, allt på allmänhetens bekostnad. Hjalmarsson antyder att midsommar skulle vara Sveriges enda karneval med syftet att låta människor släppa ut all aggression för att sedan bete sig som en vanlig människa fram tills nästa midsommar. Detta är slutsatsen då han prövar om det skulle vara möjligt att återupprepa midsommarfirandet i vardagslivet:

Kan jag idag – måndag – gå öppet bland folk och suga i mig en 75:a? Kan jag därefter lägga armarna om halsen på första bästa polis, dregla ner hans uniform och sätta min stinkande andedräkt i ansiktet på honom och säga att polisen är ett pack i ett djävla tjuvsamhälle?³⁷

Han fortsätter med att påvisa att det heller inte går att urinera på kommunalhuset, stoppa bilister och be dem fara åt helvete, kräkas bakom kiosker eller älska ostört på badstranden. Det enda positiva som hände i Rättvik var att hundratals kristna ungdomar gick omkring bland raggare och andra firare och bjöd in dem till ett möte i deras tält på kvällen. De missionerande ungdomarna delade även ut pingstens budskap men fick det ständiga svaret att de kunde torka sig i häcken med skrifterna. Hjalmarsson oroas över att hans framtid kommer att läggas i händerna på de ungdomar som han anser inte kan uppföra sig och han finner att länsstyrelsen inte gjort tillräckligt för att skapa en trygg samtid.³⁸

Huruvida Leif Hjalmarsson står för en allmän åsikt i den lokala debatten angående midsommarfirandet går inte att säkerställa, förmodligen inte då både polis och övrig press rapporterar om ett förhållandevis lugnt firande. På det sättet han sätter in detta midsommarfirande i ett större perspektiv, där det skulle vara samhällsfarligt att överlämna framtiden i dessa ungdomars

³⁶ ”Ovanligt lugn dalamidsommar – ’Torkan’ och vädret de bidragande orsakerna”, *Dala Demokraten*, 1972-06-26.

³⁷ Hjalmarsson, Leif, ”... men den hade en baksida...”, *Dala Demokraten*, 1972-06-26.

³⁸ Hjalmarsson, Leif, ”... men den hade en baksida...”, *Dala Demokraten*, 1972-06-26.

händer stämmer överens med det Stanley Cohen kallar för moralpanik. Det blir en moralpanik därför att det är moralen om hur man bör vara som människa och hur samhället ska vara som sätts på spel då ungdomsstilarna gör sitt inträde på den publika scenen. Det motsatta, det som lyfts fram som något bra och väl igenkänt, blir då i det här fallet de missionerande ungdomarna som inte gör någon skada alls.

Det följande årets midsommarfirande i Dalarna beskrivs i *Aftonbladet* som det lugnaste på årtionden. Trots att många hade bunkrat upp med sprit så kom fyllan av sig på grund av den extrema värmen. Det som istället fick stor uppmärksamhet detta år var skidloppet i Malung som bevittnades av 4000 midsommarfirare.³⁹ Enligt *Svenska Dagbladet* så förflöt midsommaren 1974 i Dalarna som det föregående året. Trots mycket folk på campingar och festplatser ansåg Dalapolisen att midsommarfirandet gått lugnt till. Det stökiga midsommarfirandet ska till stor del ha utspelat sig i Stockholm, där polisen menade att det var det var den värsta midsommaren på många år.⁴⁰

Raggarspecialkommandot 1975

Trots att midsomrarna i Dalarna både 1973 och 1974 hade vart lugna så fick Dalarna förstärkningar till midsommarhelgen 1975. Detta år var det sju gånger så många poliser som normalt i tjänst. Länspolischefen i Dalarna hade 150 man från andra distrikt till sitt förfogande för att klara av den väntade helginvasionen. Hälften av den summan består av poliser från Stockholm då Stockholmspolisen räknade med att huvudstaden skulle tömmas på människor under helgen. Dagarna innan midsommarhelgen hade ett specialkommando inom Stockholmspolisen haft till uppgift att följa Stockholmsraggarnas rörelser för att ta reda på var de tänkt ta vägen under midsommar. Rapporterna från detta specialkommando visade på att raggarna detta år bestämt sig för att återigen fira midsommar i Dalarna. Polisen i Dalarna var dock inte särskilt oroade över uppgifterna om de annalkande raggarna. De menade att de är vana över att få besök av vad de kallar ”unga stockholmsbilisterna”. Polisen poängterade att ordningen har varit acceptabel de senaste åren, då de valt att inte sätta ambitionen för ordningen alltför högt.⁴¹ Likt tidigare rapportering så är det alltjämt de Stockholmsbaserade raggarna som utpekas som de värsta förövarna i midsommarfirandet. Retoriken kring dessa raggare och polisen hantering av dem är också anmärkningsvärd. *Svenska Dagbladet* väljer att kalla denna polisiära enhet, eller uppgift som ålagts polisen, för ett specialkommando istället för att enbart rapportera att raggare valt att fira midsommar i Dalarna. Detta förstärker bilden av att det krävs särskilt avancerade taktiker från polisen för att lyckas kontrollera de farliga raggarna.

³⁹ ”4000 såg midsommarloppet på skidor”, *Aftonbladet*, 1973-06-24.

⁴⁰ ”Dråp, knivskärning, fylleri: Bråkig afton i Stockholm – ”Den värsta på många år””, *Svenska Dagbladet*, 1974-06-23.

⁴¹ ”350 poliser väntar på Dalainvasion”, *Svenska Dagbladet*, 1975-06-20.

Dessa förkunnelser skulle dock visa sig vara felaktiga. Midsommarfirandet 1975 blev relativt lugnt, trots att man förberett sig på raggarpuppåd. I Leksand hade man tagit till den mest effektiva metoden för att förhindra vad man kallade ”busliv”: fioler, fest vid hembygdsgården och anonyma dansorkestrar, endast en fyllerist behövdes tas om hand om. Mer livligt firande var det i Mora och Rättvik där raggarna ”stökat till det i statistiken”, vad exakt denna tillstökning bestod av framgår inte. Sollerön fick även besök av raggare från flera städer, men där skedde det inga allvarigare sammandrabbningar. Det mest anmärkningsvärda var att ungdomsfylleriet utgjorde en stor del av i polisens protokoll.⁴² För första gången i rapporteringen om midsommarfirandet görs här en tydlig skillnad mellan raggare och ungdomsfylleri – alla ungdomar som lever busliv är inte längre raggare. Detta kan vara ett resultat av fylleriet märkbart spred sig nedåt i åldrarna, något som är återkommande längre fram i undersökningen, där det är mer eller mindre barn som blir omhändertagna för fylla.

I den regionala pressen verkar det som om man försonats med raggarna, åtminstone har en ömsesidig respekt för varandra. Skribenten Harald Gatu börjar se en ljusare framtid för midsommarfirandet i Dalarna då han anser att firandet äntligen börjar få rimliga proportioner. Enligt polisens rapporter till *Dala Demokraten* ska det vara det lugnaste på firandet på 10 år⁴³ (vilket kan tyckas vara konstigt då midsommarfirandet 1972 var det lugnaste firandet på 25 år, enligt mannen som hade befälet för polisen i Rättvik den midsommaren).⁴⁴ Gatu medger att det också detta år fanns raggare på plats i Rättvik, att det florerade fylleri och slagsmål och att det var svettigt för de poliser som fick arbeta i tolvtimmarpass. Det som tycks lätta honom är att raggarna inte gjort några större upptåg. Detta glädjebesked är dock förvånande:

Midsommaren är på samma gång kontrasternas helg. När festtåget med spelmän, ryttare, hästskindor och den lövbundna majsstängsslingan drog genom samhället upp till gammelgården höll sig raggarna avvaktande i sina åkdon. Man skulle kunna tro att detta var en laddad kontrast. Men vare sig den nyktre eller den berusade raggaren gjorde något i syfte att störa festtåget.⁴⁵

Gatu som skildrat årets midsommarfirande i Rättvik tycks ha ett större överseende än tidigare årets skribent, eller så fick man helt enkelt finna sig i hur situationen såg ut. Så länge inte raggarna inkräktar på det allra heligaste under midsommarfirandet, som verkar vara de äldre sedvänjorna, så är situationen acceptabel. Det är dock alltså motsatsparet det gamla Dalarna mot den nya ungdomen som råder. Under hösten 1975 så nalkas en ny typ av rapportering av raggarna och en rad förslag om hur myndigheterna skulle tackla detta bestående problem togs fram.

⁴² ”Besöksrekord i Dalarna”, *Svenska Dagbladet*, 1975-06-22.

⁴³ Gatu, Harald, ”Rätta proportionerna”, *Dala Demokraten*, 1975-06-23.

⁴⁴ ”Polisen om midsommar: Som en vanlig lördagskväll”, *Dagens Nyheter*, 1972-06-25.

⁴⁵ Gatu, Harald, ”Rätta proportionerna”, *Dala Demokraten*, 1975-06-23.

En ny retorik kring raggarna

I november 1975 var det ett stort raggjarbråk i Eskilstuna, det handlar om att 300 Stockholmsungdomar skulle ha trängt igenom polisens avspärningar och sedan vandaliserat stadens centrum. Samma kväll ska ett hundratal raggare från Uppsala gjort ett liknande upptåg i Morgongåva där raggarna ska ha slagit sönder och vält en korvkiosk.⁴⁶ Efter händelserna i Eskilstuna så intervjuas mannen som ska ha lett styrkan från Stockholm. Han presenteras som raggarkung och kallas bland sina vänner för ”Karl XII”, smeknamnet har han fått därför att han liknar den gamla konungen. På frågan om varför de just hade valt Eskilstuna som mål för kvällen menar Karl XII att stockholmsruggarna tröttnat på att bara köra runt i huvudstaden. Han säger att det är felaktiga uppgifter om att han och hans vänner skulle ha trängt igenom någon polisspär. Det hela ska ha börjat med att de blev tillsagda att det var slutsålt på kvällens tänkta festplats, trots att det inte var det. Han menar att det är ofta så bråken börjar – raggare blir nekade någonstans sedan är bråket igång. Karl XII ser sig som en vanlig medborgare med ett speciellt intresse för bilar:

Jag jobbar och tjänar mina egna pengar, köper min egen sprit och gör rätt för mig. Karl XII har ingen aning om vad han skulle göra utan Kungsgatan, Chevan och gänget. Han kör tills bensinen är slut. Står någon i vägen får han skylla sig själv.⁴⁷

Efter raggjarbråken som dessa i Eskilstuna och Uppsala förutspådde polisedningen i fem län i närheten av Stockholm att nästkommande sommar skulle bli arbetsam när det gäller raggarna. Polisen har även börjat arbeta fram en ny taktik från de lärdomar de dragit från händelserna i Eskilstuna.⁴⁸ Händelserna i Eskilstuna kom också att leda fram till att *Aftonbladet* rapporterade om att det gått ut ett larm till militära förband om att raggarna planerade att stjäla vapen och ammunition för att hämnas. Risker för att någon överhuvudtaget skulle få tag på vapen ur militära förråd bedömdes av försvarsmakten som liten. I samma artikel nämns det att polisen kräver en särskild ”raggarlag” då rikspolisstyrelsen länge varit oroade över raggarnas framfart. Denna lag skulle göra det möjligt för polisen att dra in raggares körkort. Man ansåg från polisiärt håll att de medlen som då var tillåtna inte var tillräckliga. Angående den påstådda kommande vapenstölden så intervjuade *Aftonbladet* en av Stockholmsruggarnas ledare som påstod att detta var totalt nonsens. Han menade att raggare aldrig använt sig av vapen och skulle heller aldrig göra detta.⁴⁹

Det var bland annat några av dessa händelser som Pollack i sin avhandling *Medier och brott* menade var en reaktion som liknade en moralpanik. Den goda polisen som ställs i kontrast mot de onda raggarna som plundrar stad efter stad, något som också synts i denna undersökning under

⁴⁶ ”Offren – Hon skadades när korvkiosken vältes”, *Expressen*, 1975-11-17.

⁴⁷ ”Raggarna!”, *Expressen*, 1975-11-17.

⁴⁸ ”Polisen väntar raggjarbråk i sommar”, *Expressen*, 1975-12-02.

⁴⁹ ”Raggarna vill stjäla vapen för att hämnas”, *Aftonbladet*, 1975-11-19.

tidigare år. Hon skrev också att det väcks en kontrollkultur⁵⁰, denna kontrollkultur i form av åtgärder för att motverka raggarna kan också sägas ha förekommit tidigare år i form av bland annat spritförbud och särskilda enheter inom polisen som följer raggarna. Det sker också en slags förändring i retoriken efter denna höst. Utöver invasionsspråkbruket så tillkommer en annan slags beskrivning av raggarna där de utmålas som vilda krigare, som slåss på slagfält och där oskyldiga människor behöver fly för sina liv från raggarna.

Slagfältet vid Stora Bäckan 1976

Under midsommarfirandet 1976 är det inte längre orterna kring Siljan som får den största uppmärksamheten i rapporteringen angående helgens festligheter. Istället är det den lilla byn Malingsbo och campingplatsen Stora Bäckan utanför Smedjebacken i södra Dalarna som strålkastarna riktas mot. Efter midsommarfirandet ligger en 18-årig flicka med skallen spräckt på Ludvika lasarett samt ett 20-tal andra som fått lindrigare skador. Enligt *Aftonbladet* rör det sig om två rivaliserande raggargång från Arboga respektive Köping som drabbat samman, men enligt *Expressen* är gängen baserade i Arboga-Köping och det andra i Fagersta. Det hela ska ha börjat med att en person skjutit med hagelgevär mot ett tält kvällen innan midsommaraftonen. Därefter var bråket igång mellan de två raggargängen, där uppemot 200 raggare ska ha varit inblandade. Enligt *Expressen* ska raggarna ska ha använt en uppsjö av tillhyggen i slagsmålet – knölpåkar, kedjor, yxor, glödgade träpåkar, stålrör, kättingar och knivar. Utöver skottdramat och slagsmålen ska även en person ha kört en bil igenom ett tält där en person höll på att bli överkörd. Mitt i allt detta så ska oskyldiga människor kommit i farozonen och varit tvungna att fly för sina liv och gömma sig i skogen, enligt ett anonymt ögonvittne. Fagerstaraggarna ska ha frågat ”Är du från Fagersta?” och nekade då någon ska personen i fråga fått en smäll. Det hela ska ha tett sig som en mardröm – ”alla var som tokiga, de bara slog och slog”.⁵¹

Ludvikapolisen menade att det var det värsta slagsmålet som någonsin förekommit i deras distrikt och var lättade att hela midsommarfirandet inte slutade i tragedi. Polisen beskriver hela situationen som ett krig för den lokala tidningen. Eftersom stora delar av Dalapolisen var tilldelad till ”midsommarcentralen” i Rättvik, 15 mil från Stora Bäckan, fanns det endast fyra poliser och en ordningsvakt på platsen för att sköta ordningen och de var närmast hjälplösa mot ungdomarna som drabbade samman. Det var först när förstärkningarna från Rättvik kom som polisen kunde lugna ned situationen på ”slagfältet”. På campingplatsen hittade polisen personer som fått sina tänder utslagna och näsben brutna. Vad som egentligen ska ha utlöst själva bråket är det ingen som riktigt vet, troligtvis rörde det sig om gammalt agg i kombination med en kraftig alkoholkonsumtion. Polisen grep ingen av ungdomarna, då det varken fanns någon huvudman på

⁵⁰ Pollack 2001, ss. 224–225.

⁵¹ ”Raggarna slog på allt och alla”, *Expressen*, 1976-06-27; ”600 slogs mot polisen inatt”, *Aftonbladet*, 1976-06-27.

platsen och inte heller någon som anmält själva händelsen. Istället ska alla inblandade ha accepterat slagsmålet och de efterföljande skadorna.⁵²

Till skillnad från både *Expressen* och *Aftonbladet* så skriver inte den lokala pressen att någon av de deltagande ungdomarna skulle ha varit raggare. Och i *Dala Demokraten* skriver man att det endast ska ha rört sig om 50 personer som ska ha varit inblandade i bråket. De skriver också att varken någon polis eller någon annan utanför gängen ska ha kommit till skada.

I övriga Dalarna verkar det som om midsommaren varit relativt lugn. Det mest anmärkningsvärda som hänt är att polischefen i Mora skrivit ett brev till länsstyrelsen efter midsommarfirandet. I brevet skriver han att han bevittnat alla grader på skalan för mänsklig förnedring och att det rådande sprit- och mellanölsförbudet inte har någon mätbar effekt för att stävja fyllan under midsommar. Han liknar firandet i Orsa vid att komma till Vilda Västern då cowboyhorder invaderade samhällena för att demonstrera sin makt och festa loss. Problemet tycks vara att ungdomar ska ha samlats i gäng och urinerat på genomfartsvägen i Orsa, suttit på biltak och hängt utanför bilarna och skränat. Polischefen ansåg att det nu ville till hårdare krafttag för att förhindra dessa typer av midsommarfiranden i Dalarna.⁵³ Vilka polismästaren i Mora menar verkar vara ungdomar i gäng som är centrerade till sina bilar, möjligtvis raggarna. Det skulle dock dröja två år innan polischefens önskan skulle gå i uppfyllelse.

Jan Guillou drar ut till raggarnas försvar 1977

Några veckor innan midsommar 1977 publicerades ett reportage i *Aftonbladet* där journalisten Jan Guillou följt ett av Stockholmsruggargäng under sex veckors tid. Guillou var en allmänt känd journalist vid denna tidpunkt, då han fyra år tidigare varit en av ledargestalterna i avslöjandet av IB-affären.⁵⁴ Sommaren 1977 skulle Guillou skriva det stora försvarstalet åt raggarna.

Den allmänna bilden av en raggare, menade Guillou, var en kille i samhällets utkant som en kör en supersnabb amerikansk bil, släss, super och lever om. Denna vedertagna bild dementerade Guillou efter sina veckor i raggargänget. Han menade att raggaren istället är en kille som sköter sitt jobb, glider fram i en rymlig bil och tar vara på de sista äventyrsåren innan "Svenssonlivet" börjar. Han är i åldern mellan 17 och 25 år och arbetar kanske som industriarbetare, fönsterputsare, flyttkarl eller bilmekaniker och bor fortfarande hemma hos sina föräldrar. Inom raggargänget är manlighetsattityderna löst påklustrade, detsamma gäller för raggarnas USA-sympatier – det är snarare ett mode, en frihetsdröm som går över om några år då de stadgat sig och skaffat familj. När Guillou intervjuar tjejerna i raggargänget säger de att de är många som förbjuds av deras föräldrar att umgås med raggare. Rädslan grundar sig i föreställningen om att raggarna inte gör annat än att

⁵² "Rena 'kriget' när 100 ungdomar slogs på Malingsbo campingplats", *Nya Ludvika Tidning*, 1976-06-28.

⁵³ "Ragggarbråken", *Dala Demokraten*, 1976-06-28.

⁵⁴ Jan Guillou, *Nationalencyklopedin*, citerad 2018-12-21.

våldta tjejer på motorhuven. Denna skeva bild har gjort att många av tjejerna i raggargänget håller sin helgtillvaro hemligt under vardagen därför att de annars skulle kunna råka i skvaller på sina arbetsplatser om folk där fick veta om deras egentliga liv. En tjej i gänget menar att det är en slags frihet att vara med raggarna – man får snacka som man vill och det är inte så tillgjort som det är hos exempelvis ”diskobrudarna och deras snobbar”.⁵⁵ Tjejerna är dock glada över att de hänger med raggarna från Stockholm som inte är särskilt våldsinriktade, till skillnad från Uppsalarraggarna som har gjort det till sport att spöa studenter eller Skåneraggarna som jagar ”FNL-are”⁵⁶ med järnkätting. De bekräftar att det finns små gäng även i Stockholm som enbart vill slåss och det är väldigt synd. Det är just denna minoritet av raggare som drar ett dåligt rykte över hela raggarkulturen.⁵⁷

När polisen tas upp på tal med raggarna berättar de ändlösa historier om hur de ständigt blir trakasserade av ordningsmakten. De testar raggarbilar i så kallade ”flygande kontroller”⁵⁸ vilket ofta slutar med att bilen ofta går sönder. Enligt raggarna kallar polisen tjejerna i raggargängen för ”horjävlar” och om det är någon som säger ifrån så blir denna indragen i polisbussen för att där få sig en uppläxning. Guillou berättar om hur han själv inte tog dessa historier på allvar, tills han själv var med om att möta polisen när han satt i baksätet i en raggabil. Vid ett tillfälle vid stängningstid utanför en krog i centrala Stockholm utspelade sig denna scen:

Den fruktade Dodge-bussen, som rymmer ett tjugotal poliser med full last, gled upp och stannade. Det blev olycksbådande tyst medan raggarna började kliva in i bilarna. Plötsligt slogs dörrarna till polisbussen upp och ut störtade en svärm av vrålände poliser. De anföll enligt commandotaktik som om de kom rusande ur gapet på en landningsbåt.⁵⁹

Scener som dessa upprepade sig flertalet gånger under de sex veckor som Guillou följde raggarna. För en utomstående som Guillou föreföll det hela helt obegripligt. En av raggarna menar att polisen trappar upp kriget mellan de två motpolerna för varje helg som går. Än så länge, säger Stockholmsraggarna, flyr dem från polisen attacker. Men någon gång snart kommer det att explodera och nya raggarkravaller kommer kanta löpsedlarna och skulden kommer att beläggas på raggarna.⁶⁰ Detta reportage är väldigt ovanligt i sitt slag under 1970-talet, att någon söker att förstå vilka raggarna faktiskt är och ger en annan bild av kulturen.

Varken de raggare som Guillou följde eller några andra raggare verkar ha åkt för att fira midsommar i Dalarna och ”explodera ut i raggarkravaller” det året enligt *Svenska Dagbladet*. Polisen

⁵⁵ ”Fullt flyt nerför stritan en lördag klockan fem”, *Aftonbladet*, 1977-06-12.

⁵⁶ FNL-rörelsen, *Nationalencyklopedin*: FNL-rörelsen, grupper i Sverige som protesterade mot USA:s krigföring i Vietnam och stödde FNL, Sydvietnams nationella befrielsefront, citerad 2018-11-20.

⁵⁷ ”Fullt flyt nerför stritan en lördag klockan fem”, *Aftonbladet*, 1977-06-12.

⁵⁸ Flygande inspektion, *Nationalencyklopedin*: En fordonskontroll på väg kallas ofta för flygande inspektion. Kontrollen utförs av trafikpoliser med särskild utbildning. Dessa typer av inspektioner kan bl.a. resultera i föreläggande om kontrollbesiktning eller i körförbud, citerad 2018-12-20.

⁵⁹ ”Fullt flyt nerför stritan en lördag klockan fem”, *Aftonbladet*, 1977-06-12.

⁶⁰ ”Fullt flyt nerför stritan en lördag klockan fem”, *Aftonbladet*, 1977-06-12.

summerade Dalarnas midsommarfirande som mycket folk, men ändå lugnt. Istället ska det ha skett i andra delar av landet. I både Eskilstuna och Västerås ska raggare ha ställt till med trafik kaos och i Falsterbo ska raggare ha slagits med polisen och använt sina träskor som tillhygge.⁶¹ *Svenska Dagbladets* rapportering om att det skulle ha varit ett lugnt midsommarfirande i Dalarna stämmer inte överens med *Expressens* uppgifter om helgen. Här är det istället rubriker om raggare som ska ha försökt storma polisstationen i Rättvik och intervjuer med poliser som har fruktat för sina liv. 175 raggare ska ha stått utanför polisstationen beväpnade med knölpåkar och järnstänger och skrikit om att de skulle frita sina omhändertagna kamrater. Det hela ska ha börjat med att en raggarkaravan från Stockholm anlände till Rättvik på midsommaraftonen. På eftermiddagen ska raggarna ha tågat mot de centrala delarna av Rättvik och där slagit sönder allt som kom i deras väg, bl.a. en ”gottkiosk”.⁶² Polisen ska ha ryckt ut och gripit tre av de mest våldsamma raggarna, varpå deras vänner senare gjorde försöket till fritagningsförsöket. På polisstationen i Rättvik fanns endast ett dussintal poliser som inte skulle klarat av en anstormning av den 175-starka raggstyrkan. När väl förstärkning från Mora anlände så kunde ”de hårt trängda polismännen” lugna ned hela situationen. Raggarna, som förstod att de inte skulle lyckas frita sina kamrater, drog därefter till Siljans båthamn och drog upp en större plastbåt som de slog sönder och sedan sänkte ned i sjön. Polisen fick då rycka ut igen och gripa 10 av raggare för skadegörelse.⁶³ Varför tidningarna skiljer sig så avsevärt i rapportering om midsommar i Dalarna är svårt att säga. Men det verkar som om *Expressen* fått in förstahandsuppgifter från polismän som varit med om händelsen. Vilka de 175-aggarna som enligt *Expressen* ska försökt storma polisstationen är framgår inte. Men liksom vid tidigare tillfällen är det Stockholmsraggarna som verkar vara upphovet till händelsen, då allting tog sin början då de anlände.

Barnfamiljer flyr raggarna i ren panik 1978

Redan sommaren 1977 slutade livsmedelsbutiker att sälja mellanöl. Försäljningen förbjöds på grund av att mellanölets lättillgänglighet starkt bidrog till ökade alkoholskador hos ungdomar.⁶⁴ Sommaren som följde beslutade man om att för första gången på flera år hålla systembolaget öppet inför midsommarhelgen.⁶⁵

Ett omätligt fylleri som resulterar i slagsmål, olycksfall och misshandel – så summeras midsommarhelgen i Orsa 1978, den stad som fick mest uppmärksamhet i rapportering det året. Två dagar innan midsommaraftonen ska ett 40-tal raggare ha anlant till Orsa och därefter ska ytterligare skaror av ungdomar komma. Under midsommaraftonens natt fick ambulanser åka

⁶¹ ”Sista ’mellanöls’midsommar: Lugnt trots slagsmål och dråp”, *Svenska Dagbladet*, 1977-06-26.

⁶² ”Raggare försökte storma polisstation”, *Expressen*, 1977-06-26.

⁶³ ”Raggare försökte storma polisstation”, *Expressen*, 1977-06-26.

⁶⁴ Mellanöl, *Nationalencyklopedin*, citerad 2018-12-01.

⁶⁵ ”Inget spritstopp till midsommar”, *Dagens Nyheter*, 1978-06-02.

skytteltrafik mellan Orsa och Mora lasarett där mer eller mindre allvarliga skador fick behandlas.⁶⁶ Orsa Camping och festplatsen Udden påminde om ett slagfält under midsommarafton. *Aftonbladet* skriver att det låg ungdomar överallt, många självförvållande, andra slagna blodiga bland högar av ölburkar. Men enligt Morapolisen så var de scenerna inte de värsta. Det mest besynnerliga var att polisen till och med sett barn i elvaårsåldern berusade. Trots att polisen är erfarna vid dessa typer av midsommarfiranden så var man ändå upprörd över det som utspelade sig i Orsa:

Psykologerna som sitter vid sina skrivbord och talar om hur vi ska jobba borde ha varit här och sett eländet. De skulle varit här och praktiserat. Försökt tala med nästan nakna asberusade tonårsflickor eller med killar viftande sina knivar.⁶⁷

Polisen berättade att de nästa år helt enkelt tänkte sätta stopp för denna av typ av firande i Orsa.⁶⁸ I *Expressen* fokuserade man mer vid raggarnas upplopp under firandet i Orsa. Här är det historier om chockade och skräckslagna barnfamiljer som tvingats fly i panik från 500 vilt hojtande raggare och fyllon natten till midsommaraftonen. De flyende familjerna ska ha slängt upp tälten i en enda röra på biltaket och lämnat campingen. De som hade husvagn på campingen kunde heller inte göra något mot raggarna, som ska stått och urinerat så att det rann in i husvagnarna. Det enda campinggästerna vågade göra, menade kommissarie Ernst Lundmark, var att säga ”Hejsan, står du här, vad trevligt”.⁶⁹ Bilden som målas upp av *Expressen* är att denna 500 stora skara består av raggare, och att dessa raggare likställs med skrämmande fyllon. Hur många som egentligen var raggare eller vilka som är festande ungdomar framgår inte.

I *Dala Demokraten* är det ett betydligt mer ingående reportage om vad som hänt i Orsa under midsommarhelgen. Här kommer både polisen och kommunalråd till tals, där de överlägger om detta kan ha varit det sista midsommarfirandet i Orsa. Polisinspektör Karl-Erik Ingel menade att det fick vara slut på svinerierna i Orsa. Kommunalrådet Karl-Erik Hansson tycker att det är sorgligt att Orsa som kommun blir drabbad av samhällsutvecklingen i stort och ser att ett alternativ är att helt sätta stopp för alla aktiviteter under midsommar. Utöver det omfattande ungdomsfylleriet så har även mordbränder rapporterats. Här rapporterar *Dala Demokraten* att de skyldiga bl.a. kommer från Stockholm. Polisen antyder att det under några dagar råder total laglöshet vid Orsa campingplats, vilket resulterar i att familjer måste fly från platsen till andra campingar där inte ungdomarna håller till. På midsommaraftonens kväll hade de 40 poliser som var kommenderade till Orsa fullt upp med att se till att inte ungdomarna slog ihjäl varandra. Det ska ha skett en rad allvarliga misshandelsfall och polisen ska ha beslagtagit vapen, bl.a. ett specialgjort vapen i form av ett motorcykelstyre med en fastgjord kedja på. Länspolischefen tyckte att hela situationen är beklämmande, han påstod att de som åker för att fira midsommar i Orsa vet att de kommer till ett

⁶⁶ ”Bråk och fylleri – Stockholm lugnast”, *Dagens Nyheter*, 1978-06-25.

⁶⁷ ”Campingplatsen blev ett slagfält”, *Aftonbladet*, 1978-06-25.

⁶⁸ ”Campingplatsen blev ett slagfält”, *Aftonbladet*, 1978-06-25.

⁶⁹ ”Jättefyllan i Orsa”, *Expressen*, 1978-06-25.

laglöst land där de i skydd av anonymitet lever ut på ett sätt som de annars inte törs. Länspolischefen riktade en uppmaning till festarrangörerna om de borde tänka efter om hur länge detta festfirande ska få fortgå. Han menade att ”det kan inte vara värt priset att riskera det underbara landskapet Dalarnas goda namn och rykte”.⁷⁰ Liksom vid tidigare tillfällen så uttrycker man att det är en börda att Dalarna och Orsa får lida på grund av hur samhällsutvecklingen såg ut. Det tycks finnas en idé om att Dalarna skulle vara ett fredat landskap som inte får påverkas av yttre faktorer. Åtminstone vid midsommartider. De bestämmande auktoriteterna skulle få sin vilja igenom redan nästkommande sommar och Orsa skulle bli en raggarfri zon.

⁷⁰ ”Sista midsommarfirandet?”, *Dala Demokraten*, 1978-06-26.

Slut med raggarmidsommarfiranden

Aldrig mer en midsommar som den 1978, så lät det från kommunansvariga, polisen och festarrangörerna i Orsa som bestämde sig för att ha en ”festlös” midsommar 1979. Till polisens stora glädje föll deras önskan in. Polisen menade att det var som rena drömmen i Orsa, aldrig har de varit med om en sådan lugn midsommar som den 1979 trots rykten om en raggarinvasion. Den odramatiska stämningen i Orsa gjorde att den förstärkta polisstyrkans närvaro närmast gjorde ett komiskt intryck. De ridande, gående och bilburna företrädarna för ordningsmakten hade förvånansvärt lite att göra under midsommarhelgen, varken bilköer av midsommarfirare eller karavaner av raggare dök upp. Polisen trodde att den karavan av raggare som signalerat om att åka till Orsa istället hade stannat i Säter. Lugnet i Orsa var ett resultat av att polisen stoppat arrangörerna Orsa IF från att hålla några evenemang på festplatsen Udden, där det tidigare år har varit artister som uppträtt. 1979 bestod firandet istället av majstångsresning, lekar, tal och gammeldansuppvisning av Orsa folkdanslag.⁷¹ Orsa använde sig av det som pressen skrivit tidigare år var det effektivaste vapnet för att mota bort raggarna: ett traditionsenligt midsommarfirande.

Fem dagar senare gör *Dala Demokraten* en intervjuserie med de inblandade i midsommarfirandet i Orsa. De diskuterade om huruvida de bör fortsätta på den inslagna vägen eller inte. Lugnet under midsommarfirandet 1979 satt sina spår i ortens affärliv, man talade om att ca 1 miljon kronor i bruttoförluster gick förlorade under midsommarhelgen. Två ungdomar som blir intervjuade i tidningen anser att det 1979-årsfirande var alldeles för tråkigt. De önskade att nästkommande sommar se en midsommar som tidigare år med artister. Ordförande för köpmannaföreningen i Orsa menade att ingen är intresserad av att åka till Orsa för att lägga sig och sova klockan 8 på midsommaraftonen och anser att de måste få ett mer attraktivt midsommarfirande till nästa år. Han spådde att detta dock kunde komma att ta upp till 5 år. Festarrangörerna Orsa IF ansåg att årets midsommarfirande kostat dem mellan 100–150 000 kronor i förluster, vilket är 80 procent av deras inkomster. Från kommunalt håll var man försiktigt positiv till att trappa upp festligheterna till det nästkommande året. Kommunalrådet Karl-Erik Hansson beklagade sig över att det hade blivit som det blivit, men att de inte hade något val då polisen ställde för höga krav så att festligheterna var tvungna att ställas in. Han var noga med att poängtera att de nu var inriktade på att skapa ett firande runt ett kultur- eller idrottsarrangemang, men absolut inte kring några artister som lockar en viss sorts publik. Polismästaren i Mora, Olof Styrman, var dock emot all form av upptrappning. Han menade att så fort man började planera en utökning av midsommarfirande fanns det en stor risk att det ska bli som midsommarfirandet 1978. En upptrappning av midsommarfirandet skulle endast vara möjlig om fritidsbolaget gick med på att *särskilja* på campinggästerna, något man hitintills varit tveksam mot.⁷² De två som verkar ha slutordet, polismästaren och kommunalrådet, har båda en

⁷¹ ”Midsommaren i Orsa en ren idyll”, *Dala Demokraten*, 1979-06-25.

⁷² ”Midsommaren 1980: Fest eller inte fest det är frågan i Orsa”, *Dala Demokraten*, 1979-06-30.

sak gemensamt: de vill särskilja på besökande gästerna och inte locka till sig den publik som ställer till problem. I uppsatsen första kapitel framgick det att man på olika delar av västkusten 1970 använt sig av en metod där man uteslöt vissa ungdomar från att spendera sin semester på campingplatser. Då hade man hållit förhör med ungdomarna om hur de tänkt uppföra sig och därefter gjort en bedömning om ungdomarna var välkomna. På en campingplats i Lysekil hade man upprättat regler om att inga raggare var välkomna. De som utsattes för denna typ av kategorisering upplevde det hela som förfärligt, men det verkar vara just detta som polismästaren efterfrågade. Just denna särskiljning och dessa diskriminerande anklagelser påminner om det händelseförlopp Cohen beskrev vid de engelska badorterna i sin studie. Metoden med att särskilja mellan besökande midsommarfirare skulle dock komma att sättas i verket först under 1980-talet.⁷³

Säter, dra lärdom av Orsa!

Ett omåttligt supande, en slags hämningslöshet som sätter alla regler ur spel, offentliga samlag på motorhuvor och uträttande av naturbehov där det passar – så låter polisens summering av midsommarfirandet i Säter 1979. Trots detta så var inte festfirarna så aggressiva och det var en relativt gemytlig stämning, menade delar ur poliskåren. Raggargängens invasion av Säter bestod av folk som redan var kraftigt berusade när de anlände, medan andra senare fyllnade till i sommarvärmen. Många av raggarna ska ha tillbringat helgen mer eller mindre försupna på campingen, oförmögna att ta sig till festplatserna. Trots att raggarna inte kunde sköta spritkonsumtionen så tyckte polisen att de flesta var snälla och lugna.⁷⁴

Länspolischefen Gunnar Berggren hade dock inte lika stort överseende med raggarnas agerande i Säter. Han var besviken över att det fina dalaprotokollet över midsommarfirandet blev neddraget av händelserna i Säter. Länspolischefen ansåg att raggargängens härjningar vid campingplatserna i Säter var vidriga, enligt uppgifter ska också en öldoft ha legat som ett moln över centrala Säter under midsommaraftonen. De cirka 60 fyllerister som polisen kunde ta om hand säger ingenting om den faktiska situationen, menade Berggren. Han fortsätter med att uppmana Säterborna att om de vill ha en förändring i midsommarfirandet måste de själva anordna en enhällig protest hos de egna kommunalpolitikerna. För att få stopp på det elände som utspelade sig i Säter under midsommarhelgen skulle det krävas radikala åtgärder, länspolischefen uppmanar Säterborna att se till hur man gjort i Orsa:

Titta på Orsa! Där klagade folk efter fjolårets skräckhelg. Kommunstyret tog konsekvenserna. Midsommarfirandet återfördes till ett mindre, trivsammare format. Många är säkert tacksamma för det...⁷⁵

⁷³ ”Spärrar vid Mora och Rättvik”, *Dagens Nyheter*, 1982-06-24.

⁷⁴ ”Efter bråkiga firandet i Säter – Nu vill polisen sätta stopp!”, *Dala Demokraten*, 1979-06-25.

⁷⁵ ”Säter en plump i protokollet för Dalarna”, *Dala Demokraten*, 1979-06-25.

Men som tidigare nämnt var inte alla helt nöjda över hur utvecklingen skedde i Orsa. Av det som går att uttyda från pressens rapportering så verkar polismästaren Mora vara den enda som förespråkade att helt fortsätta med den ”festlösa” midsommaren. Och hade det inte varit för hur midsommaren utspelade sig i Säter 1979 hade länspolischefen haft ett fint protokoll över midsommarfirandet, att han därför vill att resten ska ta efter hur man valt att göra i Orsa är ingen större överraskning.

I samma nummer av *Dala Demokraten* som rapporteringen av Säter skriver en anonym skribent ett kåseri över hur stämningen var i Orsa under midsommarfirandet. Här jämför skribenten stämningen med när Emil i Lönneberga var på marknad i Vimmerby och den stora kometen skulle slå ner. Tidningsläsaren i Orsa hade dagarna innan midsommar fått informationen att det på raggarbilar i Stockholm, Göteborg, Malmö, Uppsala stått ”Vi träffas i Orsa till Midsommar”. Enligt länspolischefen Gunnar Berggren hade dock polisen gjort sig beredda på att ge raggarna det mottagande de förtjänar. Hur det mottagandet skulle ha sett ut förtäljer dock inte historien. Runt skammens och händelsernas epicentrum, Orsa camping, samlades alla bygdens söner och döttrar, mammor och pappor, farmödrar och mormödrar. Runt gick ortsborna och letade efter att upptäcka något intressant eller hemskt att beskåda, men i polisens högfrekventa närvaro i form av bilar, bussar, hästar och hundar tycktes allt verka normalt. För att inte väntan skulle vara i onödan började rykten gå bland de väntande Orsaborna – ”De kommer i karavaner när dem kommer”, ”De har setts i Rättvik”, inte ens de sista entusiasterna som hade teorier om att raggarna skulle anlända under natten fick rätt. När ortsborna insåg att inget skulle hända började de vandra hem till sina stugor för att där vaka in midsommaraftonen, en del besvikna andra lättade. Den sista personen som lämnade campingplatsen åt sitt öde ska ha sagt till *Dala Demokraten*: ”Vad ska vi nu prata om i Orsa?”.⁷⁶

Det var alltså kanske inte helt önskvärt att kopiera det tillvägagångssätt som Orsa använt sig av för att motverka ett urspårat midsommarfirande, trots ordningsmaktens mening. Detta var dock på sätt och vis slutet för raggarnas midsommarfirande i Dalarna. Orsas program för att förhindra en urspårad midsommar satte standarden för hur kommande års midsommar skulle se ut. Flera av kommunerna kring Siljan följde Orsas exempel - nedan är ett axplock av midsommarartiklar från 1980-talets inledande år.

Från fylleri, slagsmål och vandalism till familjefest

De åtgärder som vidtogs under 1970-talet skulle visa sig fortsatt även in i nästa årtionde. 1980 berättar man i *Aftonbladet* att under 1970-talet så var Dalarna centrum för slagsmål, fylleri och vandalism under midsommarhelgen. 1980 var det istället rena familjefesten. Festarrangörerna hade

⁷⁶ ”Väntans tider för orsaborna”, *Dala Demokraten*, 1979-06-25.

resonerat så att de hellre led ekonomiska förluster än att vara med om förstörelse och personskador. Campingplatserna runt Siljan och i Orsa som de föregående åren varit stökiga var detta år lugna.⁷⁷ Följande år skriver *Aftonbladet* att det nu gått från fylla och bråk i Dalarna under midsommar till en lugn och stillsam folkvisa. Inga mer raggarrbråk, samlag eller spritorgier inför öppen ridå. Gunnar Berggren, tidigare omnämnd, menade att raggarrungdomen inte skulle göra sig besvär och åka till Dalarna. Han hade själv åkt runt till de olika festarrangörerna för att vädja till dem att inte boka in vare sig rockband, popartister eller tivolin – de han ansåg locka ungdomen.⁷⁸

Innan midsommar 1982 kunde *Dagens Nyheter* rapportera att raggarkarvanen från Stockholm skulle få det besvärligt när de anlände till trakterna kring Siljan. Polisen spärrade dagen innan midsommaraftonen av tillfarterna till Rättvik och Mora för att kunna genomföra flygande inspektioner av raggarbilar, något som polisen menade var det värsta som kunde drabba raggarna. Vid campingen i Orsa hade man även detta år beslutat om att inte släppa in något som liknade en raggabil.⁷⁹ Efter midsommarhelgen hade trafikpolisen i området Sollerön-Orsa-Mora delat ut nio körförbud och ett tjugotal förlägganden av olika slag. De många raggarkaravanerna som kom fick inte en lugn stund, enligt *Dagens Nyheter*. Även efter midsommarfirandet så eskorterades raggarna av polisen ut ur Dalarna.⁸⁰

1983 så skyddades campingplatserna i Rättvik och Orsa av polis under midsommarhelgen. Turistchefen i Orsa hade bestämt att det var kalla handen för alla raggare som kom till orten. Var man raggare och funderade på att åka för att fira midsommar skulle man tänka sig för om det överhuvudtaget var värt att besöka Dalarna. Den bilburna ungdomen skulle från länsgränsen hårdbevakas med fordonskontroller och alkotest.⁸¹ Midsommaren 1983 blev relativt lugn för dalapolisen när det gällde raggarna. De många tänkta raggarkaravanerna lyste nästan helt med sin frånvaro, en enda kolonn raggarbilar fick polisen följa från Gävle in i Dalarna.⁸²

⁷⁷ ”70-talets midsomrar i Dalarna: Fylla och slagsmål... i år: RENA FAMILJEFESTEN”, *Aftonbladet*, 1980-06-22.

⁷⁸ ”Från fylla och bråk till stillsam folkvisa”, *Aftonbladet*, 1981-06-18.

⁷⁹ ”Spärrar vid Mora och Rättvik”, *Dagens Nyheter*, 1982-06-28.

⁸⁰ ”Raggarkaravan hårdbevakades”, *Dagens Nyheter*, 1982-06-28.

⁸¹ ”Räkna med köer och bråk”, *Dagens Nyheter*, 1983-06-21.

⁸² ”Bråk och fylla över hela Sverige”, *Dagens Nyheter*, 1983-06-26.

Sammanfattning och avslutande diskussion

Den första frågeställningen i denna uppsats var att undersöka hur raggarna och deras midsommarfirande i Dalarna skildras. Under det valda materialet för undersökningen så framstår bilden av raggaren som en suput vilken oinbjuden anländer till Dalarna, som han anser vara ett laglöst land där han kan leva ut under några dagar. Någon djupare beskrivning av vilka dessa raggare egentligen är förekommer i princip aldrig. Det enda epitet som raggare ofta får är vilken stad de kommer från, där Stockholmsraggaren är klart överrepresenterad som den som kommer till Dalarna för att fira midsommar. Att det är just Stockholmsraggaren som är överrepresenterad kan ha att göra med att det inte är särskilt långt att åka mellan Mälardalen och Dalarna, till skillnad från exempelvis Öland eller festplatser på Västkusten. Raggarna beskrivs som en slags invaderande här, från Stockholm, som kommit för att slå läger i Dalarna för att leva om.

Ofta porträtteras bilden mellan raggarna och polisen under midsommarfirandet som två motpoler, där polisen ligger i ständig beredskap för att gripa in mot raggarkravaller eller dylikt. Vid flertalet tillfällen uttrycker både polis och raggare att de båda ligger i ett slags ställningskrig. Ester Pollack påvisade i sin avhandling att det alltid fanns ett motsatspar mellan polis och raggare, där polisen stod för det goda och raggarna för det onda, som en följd av en moralpanik. När det gäller midsommarfirandet i Dalarna går det att finna liknande tendenser. Men här finns det också ett ytterligare lager – här ställs också raggarna i kontrast till hela landskapet. Där både press och polis uttrycker att man riskerar att gå miste om det goda rykte Dalarna och midsommarfirandet ska ha haft på grund av raggarna. Det är det gamla Dalarna som ställs mot den nya farliga, omoraliska raggarrundomen.

Efter hösten 1975 märks det en viss förändring i retoriken kring raggarna. Detta kan vara en följd av att den hösten framkom rapporter om att raggare under hösten har invaderat städer och där oskyldiga och polis kommit till skada. Det rapporterades också om att raggare förberedde sig för att stjäla vapen av Försvarsmakten. Dessa händelser ledde fram till att polisen började utforma en ny taktik för hur de skulle hantera raggarna och polisen ville även införa en särskild ”raggarlag”, vilken skulle möjliggöra att polisen skulle ha makt att dra in raggarnas körkort. Efter detta börjar pressen rapportera om raggarnas midsommarfiranden som rena krig som utspelar sig på slagfält där oskyldiga behövt fly sina liv. I samband med detta tenderar tidningarna att beskriva händelserna olika, tydligast blir detta när man rapporterar om exempelvis hur många som deltagit i ett slagsmål. Vid händelserna på campingplatsen Stora Bäckan 1976 skriver *Expressen* att det ska ha rört sig om 200 raggare som drabbat samman medan *Dala Demokraten* rapporterar om att 50 ungdomar varit inblandade i bråket.

För att nyansera bilden av raggarna valde jag att lägga in två reportage som inte är anknutna till midsommaren i Dalarna, men som handlar om Stockholmsraggarna, ofta de som ställs till svars när polisen summerar midsommarfirandet i Dalarna. Detta för att se hur pressens bild av raggarna

stämde överens med hur de själva såg sig. Vid reportagen bekräftar de bilden av att kulturen inte bara är centrerad till bilar, utan att det också handlar om en viss alkoholkultur. En ledare i ett gäng av Stockholmsraggarna menade att han var en hederlig medborgare som jobbar och tjänar sina egna pengar, köper sin egna sprit och gör rätt för sig. Ett annat raggargäng menade att den allmänna bilden av raggaren var felaktig, detta beroende på att det fanns en liten klick som kallade sig raggare som betedde sig illa och drog dåligt rykte över hela kulturen. Den bilden som pressen och polisen målade upp av ett det var ett ställningskrig mellan dem och raggarna bekräftas också från deras sida. Men detta ska enligt raggarna till stor del bero på att de blir oprovocerat trakasserade av polisen.

Uppsatsens andra frågeställning gällde hur den lokala debatten såg och vem som fick komma till tals i den. I samband med midsommarfirandet är det allt som oftast ordningsmakten som får komma till tals i pressen, både innan och efter midsommarfirandet. Vid enstaka tillfällen så framkommer ensamma skribenter som uttrycker sina åsikter om midsommarfirandet. I början av 1970-talet handlar det om att polisen kräver större resurser för att garantera ett upprätthållande av ordningen. När polisen under de senare åren fått de begärda resurserna uttalar de sig ofta om att de står beredda inför en kommande raggarinvasion.

Ensamma skribenter och olika polischefer står ofta som moralens företrädare i tidningarna. Där fördömer dem ofta utgången av midsommarfirandet, framförallt när det gäller raggarna men också ungdomsfylleriet som helhet och ibland görs det heller ingen skillnad på de två. Vid ett tillfälle får den lokala debatten ett stort utrymme i de regionala tidningarna. Det var när det handlade om att Orsa helt och hållet drog sig tillbaka från allt midsommarfirande som lockade en stor publik. Då intervjuade man personer som på ett eller annat sätt drabbats av nedskärningen. Det nedskurna midsommarfirandet hade resulterat i att ortens affärliv gick miste omkring 1 miljon kronor i bruttoförluster. Men det hade också resulterat i fläckfritt protokoll för polisen. Det hela mynnade ut i att de bestämmande organen i kommunen ville fortsätta på den inslagna vägen, vilket också gehör från bland annat länspolischefen. Möjligtvis var det ett liknande utvecklingsförlopp som man fruktade vid det midsommarfirandet 1971 i Rättvik när de tyska turisterna fick ta del av raggarnas härjningar. En konflikt mellan lokala näringslivets önskan om turism och polisens gränssättande, där raggarna blir den självklara syndabocken.

Den tredje och sista frågeställningen i uppsatsen, vilka förebyggande åtgärder som vidtogs för att förhindra eller förmildra raggaproblematiken, vilken också har en sammankoppling med föregående frågeställning. Detta för att det var ofta den lokala debatten som påverkade vilka åtgärder som skulle genomföras. Den första motåtgärden som vidtogs var att försöka förhindra fyllan och då stängde man helt enkelt igen alla av Dalarnas systembolag samt tog bort all mellanöl från livsmedelsbutikerna dagen innan midsommar. Följer man pressens dramaturgi tycks denna åtgärd vara främst riktad mot raggare då det oftast är dem som målas upp som de största syndarna när det kommer till fylla. Denna åtgärd skulle gälla i sex år, när det lagstodades om att mellanölen

skulle försvinna så fanns det ingen anledning till att systembolaget skulle vara stängt. Anledningen till att mellanölet försvann var därför att det ansågs bidra till ökade alkoholskador hos ungdomar. Intressant blir då att göra kopplingen om det var just raggarna som var den största anledningen till att man torrlade Dalarna, eller om det var ett generellt problem bland ungdomar. Det pekar mot att det är just raggarna som får stå som syndabock och förklaring till åtgärder.

Vid studien över pressens rapportering om midsommarfirandet under 1970-talet så är den ständigt återkommande åtgärden den polisiära förstärkningen vid varje midsommarfirande. Från pressens rapportering tycks denna åtgärd främst vara riktad att kunna kontrollera raggarna var polisens årliga förstärkningar vid midsommar. Inom ramen för polisens förstärkningar förändrades över tiden även deras taktiker och befogenheter. Från att vara en styrka som inväntade en invasion flyttade polisen fram sina linjer till att punktmarkera raggarna från att de korsade länsgränsen. På ett nationellt plan krävde rikspolisstyrelsen särskilda ”raggarlagar” som skulle möjliggöra att enskild polisman kunde dra in en raggares körkort. Som tidigare nämnt så framträdde enskilda polischefer och uttalade sig om händelserna som hade utspelats under midsommar. De två sista midsomrarna under 1970-talet så var det framförallt poliser i höga chefspositioner som uppmanade festarrangörerna, eller lokalbefolkningen att mer eller mindre avbryta all typ av midsommarfirande som lockade en ”viss sorts publik”. Istället för att då boka in publikdragande artister så gick kommunerna tillbaka till ett mer traditionellt firande centrerat till hembygdsgårdarna, majstångsresning och spelmän. Detta påtalas ofta vara det mest effektiva vapnet för att motverka ”busliv”.

De åsikter om firandet som förmedlas av poliserna i högre uppsatta positioner under 1970-talets sista år verkställs relativt omgående under 1980-talet. Här handlar det framförallt om att länspolischefen Gunnar Berggren uppmanar arrangörer att inte boka in artister eller tivoli, det som han ansåg locka *ungdomen*. Berggren hade dock redan 1979 påbörjat sitt program om att ha ”festlösa” midsommarfiranden. Då handlade det om att han uppmanade Sätters befolkning att göra en enhällig protest mot midsommarfirandet hos kommunpolitikerna. Alla de krafttag som genomfördes av de bestämmande organen i Dalarna följde den nationella linjen, som ovan presenterats. Senare skulle raggarna hårdbevakas med fordonskontroller och alkotester från länsgränsen och i vissa kommuner så var raggarna inte alls välkomna. Detta tog sig i uttryck genom att man förbjöd dem att komma in på campingplatserna, om de ändå valde att dyka upp så eskorterades dem av polis ut ur länet efter midsommarfirandet. Den dröm om att Dalarna skulle stå som ett fredat landskap, som inte fick påverkas av den stora samhällsutvecklingen hade på sätt och vis realiserats med hjälp av länspolischefens direktiv.

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

- Arvidsson, Ulf, ”Trafikövervakning”, i *Nationalencyklopedin*,
<http://www.ne.se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/trafikövervakning> (hämtad 2018-12-20).
- Berglind, Sten, 2005, *Raggare: rebellerna som skakade Sverige*, Stockholm.
- Cronqvist, Marie, 2008, ”Utrymning i folkhemmet: Kalla kriget, välfärdsidyllen och den svenska civilförsvarskulturen 1961”, *Historisk tidskrift*, 128:3.
- Gatu, Harald, 1975, ”Rätta proportionerna”, i *Dala Demokraten* 23 juni 1975.
- Bjurström, Erling & Fornäs, Johan, 1988, ”Ungdomskultur i Sverige”, i Ulf Himmelstrand & Göran Svensson (red.), *Sverige – vardag och struktur: Sociologer beskriver det svenska samhället*, Stockholm.
- Hjalmarsson, Leif, 1972, ”... men den hade en baksida...”, i *Dala Demokraten* 26 juni 1972.
- Knutsson, Johannes, 2010, *Den myndighetsanknutna polisforskningen i Sverige: en kommenterad bibliografi*, Kalmar.
- Lalander, Philip & Johansson, Thomas, 2002, *Ungdomsgrupper i teori och praktik*, 2. uppl., Lund.
- Littberger Casiou-Rousseau, Inger & Vallinder, Torbjörn, ”Jan Guillou”, i *Nationalencyklopedin*,
<http://www.ne.se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/jan-guillou> (hämtad 2018-12-21).
- Olsson, Lars B, 1997, *Bilden av den ”botfulla ungdomen”: om ungdomsproblem och fastställandet av samhällets moraliska gränser*, Lund.
- Pollack, Ester, 2001, *En studie i medier och brott*, Stockholm.
- Salomon, Kim, ”FNL-rörelsen”, i *Nationalencyklopedin*,
<http://www.ne.se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/fnl-rörelsen> (hämtad 2018-11-20).
- Sveriges Television, Raggare och poliser, nyhetsinslag från *Aktuellt* 18 augusti 1966, tillgänglig på
<https://www.oppetarkiv.se/video/1994564/aktuellt> (hämtad 2018-12-01).
- ”Mellanöl”, i *Nationalencyklopedin*,
<http://www.ne.se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/mellanöl> (hämtad 2018-12-01).
- 1970, ”Regelrätta förhör av campinggäster”, i *Göteborgs-Tidningen* 5 juli 1970.
- 1970, ”Kvinna kidnappades av fem våldsmän i bil”, i *Expressen* 25 mars 1970.
- 1970, ”Raggarterror!”, i *Expressen* 8 juni 1970.
- 1970, ”Raggarpöbelns härjningar”, i *Expressen* 11 juni 1970.
- 1971, ”Folkfest, fylleri!”, i *Aftonbladet* 25 juni 1971.

1971, "Raggare anföll polisstation i Leksand", i *Dagens Nyheter* 27 juni 1971.

1971, "Raggare stormade polisstation", i *Expressen* 27 juni 1971.

1971, "Trafikkaos och raggarpåtag – gamla rättviksbor vändades", i *Mora Tidning* 28 juni 1971.

1971, "För raggarnas raseri", i *Expressen* 6 juli 1971.

1972, "Polischef fruktar Dalamidsommar", i *Dagens Nyheter* 6 april 1972.

1972, "Torr torsdag i Dalarna", i *Expressen* 20 juni 1972.

1972, "Polisen om midsommar: som en vanlig lördagskväll", i *Dagens Nyheter* 25 juni 1972.

1972, "Svettigt för folkdansarna i huttrande midsommarfirande", i *Svenska Dagbladet* 25 juni 1972.

1972, "Ovanligt lugn dalamidsommar – 'Torkan' och vädret de bidragande orsakerna", i *Dala Demokraten* 26 juni 1972.

1973, "4000 såg midsommarloppet på skidor", i *Aftonbladet* 24 juni 1973.

1974, "Dråp, knivskärning, fylleri: Bråkig afton i Stockholm – 'Den värsta på många år'", i *Svenska Dagbladet* 23 juni 1974.

1975, "350 poliser väntar på Dalainvasion", i *Svenska Dagbladet* 20 juni 1975.

1975, "Besöksrekord i Dalarna", i *Svenska Dagbladet* 22 juni 1975.

1975, "Raggarna", i *Expressen* 17 november 1975.

1975, "Offren", i *Expressen* 17 november 1975.

1975, "Raggarna vill stjäla vapen för att hämnas" i *Aftonbladet* 19 november 1975.

1975, "Polisen väntar raggarbråk i sommar", i *Expressen* 2 december 1975.

1976, "Raggarna slog på allt och alla", i *Expressen* 27 juni 1976.

1976, "600 slogs mot polisen inatt", i *Aftonbladet* 27 juni 1976.

1976, "Rena 'kriget' när 100 ungdomar slogs på Malingsbo campingplats", i *Nya Ludvika Tidning* 28 juni 1976.

1976, "Raggarbråken", i *Dala Demokraten* 28 juni 1976.

1977, "Fullt flyt nerför stritan en lördag klockan fem", i *Aftonbladet* 12 juni 1977.

1977, "Sista 'mellanölmidsommaren': Lugnt trots slagsmål och dråp", i *Svenska Dagbladet* 26 juni 1977.

1977, "Raggare försökte storma polisstation", i *Expressen* 26 juni 1977.

1978, "Inget spritstopp till midsommar", i *Dagens Nyheter* 2 juni 1978.

1978, "Bråk och fylleri – Stockholm lugnast", i *Dagens Nyheter* 25 juni 1978.

1978, "Campingplatsen blev ett slagfält", i *Aftonbladet* 25 juni 1978.

1978, "Jättefyllan i Orsa", i *Expressen* 25 juni 1978.

1978, "Sista midsommarfirandet?", i *Dala Demokraten* 26 juni 1978.

1979, "Midsommaren i Orsa en ren idyll". I *Dala Demokraten* 25 juni 1979.

1979, "Midsommaren 1980: fest eller inte fest det är frågan i Orsa", i *Dala Demokraten* 30 juni 1979.

- 1979, ”Efter bråkiga firandet i Säter – Nu vill polisen sätta stopp!”, i *Dala Demokraten* 25 juni 1979.
- 1979, ” Säter en plump i protokollet för Dalarna”, i *Dala Demokraten* 25 juni 1979.
- 1979, ”Väntans tider för orsaborna”, i *Dala Demokraten* 25 juni 1979.
- 1980, ” 70-talets midsomrar i Dalarna: Fylla och slagsmål... i år: RENA FAMILJEFESTEN”, i *Aftonbladet* 21 juni 1980.
- 1981, ”Från fylla och bråk till stillsam folkvisa”, i *Aftonbladet* 18 juni 1981.
- 1982, ”Spärrar vid Mora och Rättvik”, i *Dagens Nyheter* 18 juni 1982.
- 1982, ”Raggarkaravan hårdbevakades”, i *Dagens Nyheter* 24 juni 1982.
- 1983, ”Räkna med köer och bråk”, i *Dagens Nyheter* 21 juni 1983.
- 1983, ”Bråk och fylla över hela Sverige”, i *Dagens Nyheter* 26 juni 1983.